

Koszty dostosowawcze oraz korzyści z wprowadzenia euro dla sektora przedsiębiorstw niefinansowych. Czego oczekują polskie przedsiębiorstwa po przystąpieniu do strefy euro?

Streszczenie (Non-technical Summary)	2
Wprowadzenie	4
§1. Czego oczekiwano, a co rzeczywiście się wydarzyło w państwach, które przystąpiły do strefy euro?.....	4
§2. Wyniki badań ankietowych sektora polskich przedsiębiorstw niefinansowych	7
2.1. Informacje o próbie	7
2.2. Wyniki badań	8
2.2.1. Nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro	8
2.2.2. Oczekiwane korzyści - spadek ryzyka kursowego i kosztów transakcyjnych wymiany PLN/euro	13
2.2.3. Oczekiwane korzyści - wzrost wymiany handlowej w strefie euro	16
2.2.4. Oczekiwane korzyści - spadek kosztów kapitału i poprawa dostępu do kapitału	18
2.2.5. Potencjalne koszty i trudności - wzrost inflacji	20
2.2.6. Potencjalne koszty i trudności - wzrost konkurencji	22
2.2.7. Potencjalne koszty i trudności - operacja wymiany złotego na euro	24
§3. Wnioski	26
Bibliografia	30
Załącznik 1	32
Załącznik 2	33
Załącznik 3 aneks statystyczny.....	35

STRESZCZENIE (NON-TECHNICAL SUMMARY)

Uczestnictwo w unii monetarnej niesie za sobą wiele poważnych następstw o charakterze politycznym, ekonomicznym i społecznym. Ten artykuł włącza się do dyskusji o korzyściach i kosztach związanych z przystąpieniem przez Polskę do Unii Gospodarczej i Walutowej (*Economic and Monetary Union*), z punktu widzenia wpływu na sytuację przedsiębiorstw niefinansowych.

W materiale postawiono pytania odnośnie nastawienia polskiego sektora przedsiębiorstw do przyjęcia euro, przyczyn tłumaczących to nastawienie, w tym głównie spodziewanych przez przedsiębiorstwa korzyści płynących z ograniczenia ryzyka kursowego, obniżenia kosztów transakcji walutowych, możliwości rozszerzenia produkcji na rynki UE, obniżenia kosztów kapitału, zwiększenia dostępności do źródeł finansowania, jak też z oczekiwanych przez przedsiębiorstwa trudności i kosztów związanych z faktem przystąpienia do unii monetarnej - operacji wprowadzenia wspólnej waluty, wzrostu presji konkurencyjnej oraz oczekiwań przedsiębiorstw odnośnie wzrostu cen. Niektóre z tych zjawisk, jak eliminacja ryzyka kursowego w odniesieniu do handlu w obrębie strefy euro, pojawią się od razu. Na inne, jak rozwój rynku finansowego i wynikającą z tego poprawę dostępności do kapitału, przedsiębiorstwa będą musiały poczekać. Integracja ze strefą euro jest bowiem procesem rozłożonym na wiele lat.

W opracowaniu wykorzystano unikalną bazę danych mikroekonomicznych, gromadzonych przez Narodowy Bank Polski, w tym głównie wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród przedsiębiorstw niefinansowych w grudniu 2007 r.

Wnioski z opracowania będące wynikiem analizy tych danych są następujące:

1. Wiele firm w momencie badania nie posiadało jednoznacznej opinii na temat skutków wprowadzenia jednolitej waluty.
2. Przedsiębiorstwa prowadzące transakcje handlowe bądź finansowe w obrębie strefy euro nastawione są do przystąpienia przez Polskę do Unii Gospodarczej i Walutowej zdecydowanie pozytywnie. Takie nastawienie związane jest przede wszystkim z oczekiwaną eliminacją ryzyka kursowego i obniżeniem kosztów transakcyjnych rozliczeń euro/PLN.
3. Fakt posiadania rozliczeń w euro stanowił najsilniejszy czynnik determinujący nastawienie przedsiębiorstw do przystąpienia do unii monetarnej.
4. Przedsiębiorstwa nie posiadające kontaktów handlowych bądź finansowych w strefie euro często nie potrafiły ocenić kierunku wpływu wprowadzenia wspólnej waluty na ich sytuację. Częściej też skłonne były uważać, że przyjęcia euro będzie niekorzystne z punktu widzenia ich interesów. Jednak również w tej grupie przeważało nastawienie pozytywne.
5. Brak korzyści z przystąpienia Polski do unii monetarnej przedsiębiorstwa wiązały najczęściej z obawami o wzrost inflacji i szybką konwergencję cen do poziomu UE. Wśród przyczyn negatywnego nastawienia wymieniany był również wzrost konkurencji rynkowej i wzrost presji płacowej.

6. Wpływ na nastawienie przedsiębiorstw do przystąpienia do unii monetarnej miała też odległość siedziby firmy od zachodniej granicy kraju. Większe poparcie dla wprowadzenia euro deklarowały podmioty z regionów leżących na zachód od linii Wisły. Znacznie miała również wielkość przedsiębiorstwa mierzona liczbą pracowników.
7. Po wejściu Polski do strefy euro przedsiębiorstwa oczekują poprawy klimatu koniunktury, napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych, poprawy dostępności do kapitału oraz obniżenia kosztów pozyskania kapitału. Skutki te były jednak rzadko brane pod uwagę przy ocenie wpływu przyjęcia euro na sytuację w przedsiębiorstwie. Najczęściej wskazywano na efekty krótkookresowe.
8. Eliminacja ryzyka kursowego i kosztów transakcyjnych rozliczeń euro/PLN powinna przyspieszyć rozwój działalności eksportowej i importowej, w tym zwłaszcza w sektorze MSP. Efekt ten osiągnięty zostanie jednak w większym stopniu dzięki przedsiębiorstwom, które są już obecne na rynku UE i które planują zwiększyć swoje zaangażowanie na tym rynku, a w mniejszym stopniu, dzięki rozpoczęciu działalności eksportowej czy importowej przez małe firmy operujące na rynku krajowym lub handlujące z krajami spoza strefy euro.
9. Stopień poparcia dla wprowadzenia euro w Polsce w sektorze MSP, w tym głównie w małych firmach, może być niższy niż w sektorze dużych przedsiębiorstw. Wynika to, po pierwsze, z mniejszego zaangażowania małych firm w działalność eksportową i importową, jak i z obawy o nasilenie się presji konkurencyjnej i dalsze osłabienie pozycji rynkowej małych firm.

WPROWADZENIE

Kluczową rolę dla osiągnięcia przez Polskę wymiernych korzyści z przystąpienia do unii monetarnej będzie odgrywać stopień przygotowania sektora przedsiębiorstw do wymiany złotego na euro i umiejętność adaptacji w nowych warunkach, jakie tworzy unia walutowa. Elastyczność i otwartość na wyzwania, jakie daje pełne uczestnictwo w Unii Europejskiej pozwolą polskim firmom złagodzić trudności transformacji i w pełni wykorzystać otwierające się możliwości dalszego rozwoju.

Data przystąpienia Polski do strefy euro jest wciąż nieokreślona, mimo to Narodowy Bank Polski zwrócił się do przedsiębiorstw z pytaniami¹ o oszacowanie skutków przyjęcia jednolitej waluty. Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że większość przedsiębiorstw uważa przyjęcie euro za korzystne z punktu widzenia ich własnych interesów. Zgodnie z oczekiwaniami, korzyści oczekują głównie przedsiębiorstwa posiadające rozliczenia w euro, a zatem przede wszystkim eksporterzy i importerzy prowadzący wymianę handlową z partnerami z państw należących do strefy euro. Przedsiębiorstwa nie rozliczające się w euro w większości przypadków nie potrafiły ocenić kierunku wpływu przyjęcia euro na swoją sytuację. Najmniejszą w próbie grupę utworzyły firmy negatywnie odnoszące się do przyjęcia wspólnej waluty. Najczęściej przedstawianym uzasadnieniem dla takiej oceny były obawy o wzrost inflacji.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie spodziewanych korzyści i kosztów wejścia przez Polskę do strefy euro z punktu widzenia sytuacji polskich przedsiębiorstw niefinansowych, ze szczególnym uwzględnieniem efektów o charakterze krótkookresowym.

Organizacja opracowania jest następująca. Rozdział 1 zawiera podsumowanie wyników badań na temat potencjalnych i rzeczywistych skutków przyjęcia euro przez kraje UE. Rozdział 2 zawiera wyniki badań ankietowych sektora przedsiębiorstw przeprowadzonych przez NBP. Rozdział 3 zawiera podsumowanie i konkluzje.

§1. CZEGO OCZEKIWANO, A CO RZECZYWIŚCIE SIĘ WYDARZYŁO W PAŃSTWACH, KTÓRE PRZYSTĄPIŁY DO STREFY EURO?

W literaturze wymienia się wiele potencjalnych efektów przyjęcia jednolitej waluty. Wciąż jednak trwa dyskusja na temat ich skali i stopnia zróżnicowania pomiędzy poszczególnymi gospodarkami. Do efektów bezpośrednio związanych z kondycją i otoczeniem ekonomicznym sektora przedsiębiorstw zaliczyć można zwłaszcza:

---

¹ W grudniu 2007 r. 1188 przedsiębiorstw wzięło udział w ankiecie (formularz znajduje się w Załączniku 1) na temat potencjalnych skutków wejścia do strefy euro z punktu widzenia kosztów i korzyści sektora przedsiębiorstw.

- spadek kosztów transakcyjnych wymiany waluty krajowej na euro i spadek ryzyka kursowego w odniesieniu do transakcji rozliczanych w euro,
- wzrost wymiany handlowej w obrębie strefy euro, tzw. *intra-Eurozone trade*,
- poprawę dostępności do kapitału i spadek jego kosztu, będące efektem rozwoju i integracji rynku finansowego oraz
- stabilizację cen, spowodowaną większą ich transparentnością i wzrostem konkurencji rynkowej.

W czerwcu 2005 r. EBC zorganizował warsztaty pod hasłem „What effects is EMU having on the euro area and its member countries?”, których celem była prezentacja wyników badań oraz dyskusja na temat skutków przyjęcia euro przez kraje UE². Prezentowane wnioski były w większości pozytywne; wskazywały one na istnienie korzyści z wprowadzenia euro dla krajów strefy euro. Jednak w przypadku takich obszarów, jak synchronizacja cykli koniunkturalnych, czy specjalizacja sektorowa, wbrew wcześniejszym oczekiwaniom, nie udało się dotąd potwierdzić efektów wpływu utworzenia strefy euro. Uczestnicy warsztatów zgodzili się jednak, że na wiążące konkluzje było wciąż jeszcze zbyt wcześnie.

Jednym z najczęściej przytaczanych argumentów za przystąpieniem do strefy euro jest zmniejszenie ryzyka kursowego oraz obniżenie kosztów transakcyjnych rozliczeń walutowych. W przypadku sektora przedsiębiorstw niefinansowych wprowadzenie euro oznaczałoby więc zmniejszenie kosztu pozyskania kapitału (Bris i inni, 2004). Badania, które potwierdziły pozytywny wpływ przyjęcia jednolitej waluty na ograniczenie ryzyka kursowego i spadek ekspozycji na ryzyko walutowe w przedsiębiorstwach niefinansowych prowadzili m.in. Bartram i Karolyi (2003), Nguyen i inni (2006), oraz Capstaff i inni (2007). Nguyen i inni (2006) i Capstaff i inni (2007) udowodnili również związek między wprowadzeniem euro a spadkiem wykorzystania derywatów. Nguyen i inni (2006) zauważyli przy tym, że choć skala (intensywność) wykorzystania derywatów po wejściu do strefy euro zmniejszyła się nie spadł udział przedsiębiorstw stosujących instrumenty zabezpieczające przed ryzykiem kursowym. Capstaff i inni (2007) odnotowali zaś, że zmniejszenie intensywności wykorzystania derywatów nie było proporcjonalne do redukcji ekspozycji na ryzyko walutowe.

Liczne prowadzone prace potwierdziły, że zwiększenie integracji wewnątrz strefy euro istotnie spowodowało wzrost wymiany międzynarodowej w obrębie strefy euro. Skala tego wzrostu pozostaje jednak trudna do zmierzenia. Baldwin (2006) oszacował ją na 5% do 10%. Podobnych efektów spodziewali się Micco, Stein i Ordonez (2003). Bun i Klaassen (2002) w początkowej fazie integracji szacowali wzrost handlu na ok. 4%, a długim okresie na ok. 38%. Szacunki te pozostają daleko mniej optymistyczne niż pierwotnie sądził Rose (2000), który oczekiwał, że powstanie unii walutowej może nawet potroić handel między krajami członkowskimi.

---

² Wnioski z warsztatów zostały przedstawione w opracowaniu Mongelli i Vega z 2005 r. pt.: „What effects is EMU having on the euro area and its member countries? An overview”,

Motorem rozwoju handlu wewnątrz strefy euro powinien być zarówno wzrost sprzedaży zagranicznej w przedsiębiorstwach eksportujących, jak i zwiększenie liczby eksporterów (Baldwin i inni, 2005). Wzrost liczby przedsiębiorstw sprzedających na rynkach zagranicznych jest oczekiwany zwłaszcza w sektorze MSP, a więc w grupie, w której ryzyko kursowe i wysokie koszty działalności eksportowej najbardziej ograniczają tę działalność. Tak więc, mimo że w początkowej fazie transformacji korzyści z przyjęcia euro mogą być odczuwalne bardziej przez większe, eksportujące bądź importujące przedsiębiorstwa, to w dłuższym okresie korzyści mogą się pojawić również w sektorze MSP (ze względu na wejście małych przedsiębiorstw na rynki międzynarodowe).

Integracja rynku finansowego przyczynia się do zanikania barier wymiany i lepszej alokacji kapitału (Baele i inni, 2004). Efektem tego jest spadek kosztu kapitału, co z kolei sprzyja wzrostowi gospodarczemu, w tym wzrostowi nakładów na inwestycje.

Powstanie strefy euro przyspieszyło proces integracji finansowej wewnątrz strefy euro. Stopień integracji nie jest jednak obecnie jednakowy w poszczególnych segmentach rynku. Baele i inni (2004) oraz Cappiello i inni (2006) potwierdzili, że powstanie unii walutowej wpłynęło na rozwój rynku akcji i obligacji emitowanych przez sektor przedsiębiorstw. Baele i inni (2004) odnotował również proces integracji średnio- i długoterminowego segmentu rynku kredytów dla przedsiębiorstw, przy jednak znacznie niższej integracji segmentu kredytów krótkoterminowych. Zwraca się jednak uwagę, że proces integracji rynku finansowego jest nierównomierny - znacznie większy wśród dużych krajów.

Uczestnictwo w strefie euro powinno w średnim okresie spowodować presję na spadek cen. Ujednolicenie waluty transakcji ułatwia bowiem porównanie cen, co zwiększa konkurencję rynkową i powoduje konwergencję cen do optymalnego poziomu (Angeloni i inni, 2006). Wzrost presji konkurencyjnej powinien zaś spowodować zmianę mechanizmu ustalania cen poprzez odstąpienie od stałej indeksacji cen. W efekcie uporczywość inflacji *persistence of inflation* powinna się zmniejszyć (tj. powinno nastąpić skrócenie czasu potrzebnego do powrotu inflacji do jej poziomu sprzed wystąpienia zakłócenia lub szoku). Ekonomści nie potwierdzili jednak istotnego wpływu strefy euro na ograniczenie uporczywości inflacji, jak też na zmianę częstotliwości zmian cen (Angeloni i inni, 2006). Mimo że oficjalne statystyki tego nie potwierdzają, w społeczeństwie panuje przekonanie, że w początkowej fazie po wprowadzeniu euro inflacja rośnie. Powodem tego są m.in. działania spekulacyjne, zaokrąglanie cen w górę oraz próba przerwania na konsumentów kosztów operacji wprowadzenia jednolitej waluty. Z badań ankietowych Komisji Europejskiej³ wynika, że wzrost inflacji po przyjęciu euro jest jednym ze skutków, który budzi największe obawy i kontrowersje wśród Polaków. Stanowi on również jedną z przyczyn sceptycyzmu polskich przedsiębiorstw wobec przystąpienia do strefy euro.

---

³ Por. Flash Eurobarometer, European Commission, „Introduction of the euro in the new member states” Euro barometer. Analytical report.”, XI 2007

Z punktu widzenia wpływu na sytuację i działalność sektora przedsiębiorstw ważnym, choć jednorazowym kosztem wprowadzenia euro (*one-off costs of euro adoption*) są wydatki związane z dostosowaniem systemów informatycznych i księgowych, utrzymywaniem podwójnych cen przez pewien okres oraz przeszkoleniem ludzi. Szacunki tych kosztów różnią się w poszczególnych krajach - stanowią one od 0,3% do 1,3% PKB⁴. Wyższe koszty w relacji do własnych obrotów ponosi sektor MSP, a niższe - duże przedsiębiorstwa. Wynika to z efektów skali i znacznych różnic w wielkości zaplecza kadrowego pomiędzy obiema grupami. Poniesienie tego rodzaju kosztów będzie zjawiskiem jednorazowym i nie powinno, zgodnie z ocenami samych zainteresowanych, sprawić przedsiębiorcom większych problemów.

§2. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH SEKTORA POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW NIEFINANSOWYCH

2.1. Informacje o próbie

Narodowy Bank Polski prowadzi badania ankietowe sektora przedsiębiorstw niefinansowych od 1995 r. W ramach tych badań raz w roku respondenci wypełniają ankietę roczną AR NBP. Porusza ona szereg zagadnień istotnych z punktu widzenia oceny sytuacji przedsiębiorstw, zwłaszcza obszarów wzajemnego oddziaływania polityki pieniężnej i sfery realnej. Od 1997 r. przedsiębiorcy biorą udział również w szybkim monitoringu SM NBP, który koncentruje się na badaniu stanu i prognoz koniunktury. Badania SM NBP prowadzone są z częstotliwością kwartalną.

W grudniu 2007 r. przedsiębiorstwom przesłano specjalnie przygotowaną ankietę, dotyczącą skutków wejścia Polski do strefy euro (formularz z pytaniami znajduje się w Załączniku 1). Wyniki badania stały się głównym źródłem informacji dla niniejszego opracowania. Ankietę wypełniło 1188 przedsiębiorstw z terenu całego kraju. Liczebność próby była wyższa niż w badaniach SM NBP i AR NBP (w ostatnim szybkim monitoringu wzięły udział 882 przedsiębiorstwa, natomiast w ankiecie rocznej 731 firm), co wynikało z celowego zwiększenia liczby małych przedsiębiorstw (do 49 pracowników). Przestanką do poszerzenia próby były oczekiwane różnice w wynikach między sektorem MSP i dużymi podmiotami. Trzeba jednak podkreślić, że reprezentacja mikroprzedsiębiorstw (do 9 pracowników) w badaniu była relatywnie niska i nie pozwoliła na sporządzenie odrębnych analiz dla tej grupy.

Strukturę próby prezentuje Tabela 1. W początkowym okresie w badaniach ankietowych sektora przedsiębiorstw uczestniczyły największe firmy z poszczególnych regionów. Od 2000 r. do próby zaczęto włączać również mniejsze firmy, starając się jednocześnie poprawić jej reprezentatywność. W próbie wciąż widoczna jest nadreprezentacja eksporterów.

Ze względu na niewielką liczbę pytań, jaką mogła zawierać ankietę, jako jej uzupełnienie wykorzystano wyniki badań ankietowych SM NBP i AR NBP oraz dane jednostkowe ze sprawozdań o

---

⁴ Por. "The effects of euro adoption on the Slovak economy", 2006, NBS, str. 28

przychodach i kosztach i wyniku finansowym F-01/I-01 GUS⁵. Szczególnie przydatne okazały się dane z AR NBP przeprowadzonej w okresie kwiecień-maj 2007 r. w zakresie struktury rozliczeń w walutach obcych i sposobów zabezpieczania się przedsiębiorstw przed ryzykiem kursowym⁶.

Tabela 1 Struktura próby

Klasa	liczebność	udział (w %)
Próba	1188	100,0
klasa wg wielkości zatrudnienia	liczebność	udział
do 49 osób	450	37,9
w tym poniżej 10 osób	60	5,1
50 - 249 osób	354	29,8
250 i więcej osób	384	32,3
w tym powyżej 1999 osób	38	3,2
sekcja PKD	liczebność	udział
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	11	0,9
górnictwo i kopalnictwo	12	1,0
przetwórstwo przemysłowe	530	44,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	48	4,0
budownictwo	95	8,0
handel	283	23,8
hotele i restauracje	27	2,3
transport, gospodarka magazynowa i łączność	72	6,1
obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	82	6,9
pozostałe usługi	28	2,4
rozliczenia w euro	liczebność	udział
firma systematycznie wykazuje rozliczenia w euro	618	52,0
firma incydentalnie wykazuje rozliczenia w euro	195	16,4
firma nie ma rozliczeń w euro	302	25,4
brak odpowiedzi	73	6,2

2.2. Wyniki badań

Pytania zadane przedsiębiorcom w ankiecie nt. skutków wejścia do strefy euro dotyczyły oceny skutków tego historycznego przedsięwzięcia przede wszystkim z punktu widzenia interesów sektora przedsiębiorstw. Respondenci wypowiadali się zatem nt. zagadnień im bliskich, o których z natury rzeczy wiedzą najwięcej. Takie podejście miało na celu zwiększenie wiarygodności prognoz, ujemną stroną takiego podejścia było ograniczenie zakresu uzyskanych informacji.

2.2.1. Nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro

W ocenie 50,4% respondentów wejście do strefy euro powinno być korzystne z punktu widzenia ich interesów (por. Rysunek 1 i Tabela 7). Swój optymizm firmy tłumaczą przede wszystkim eliminacją

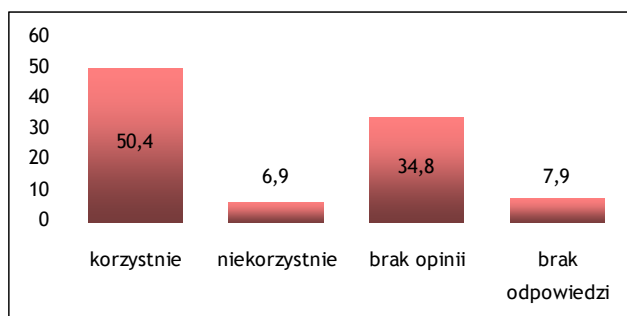
⁵ Obowiązek sprawozdawczy w zakresie formularza F-01/I-01 dotyczy przedsiębiorstwach niefinansowych zatrudniających ponad 49 osób. W III kw. 2007 r. (ostatnie dostępne dane) takich przedsiębiorstw było w sumie ponad 16,3 tys.

⁶ Formularz AR NBP znajduje się w Załączniku 2

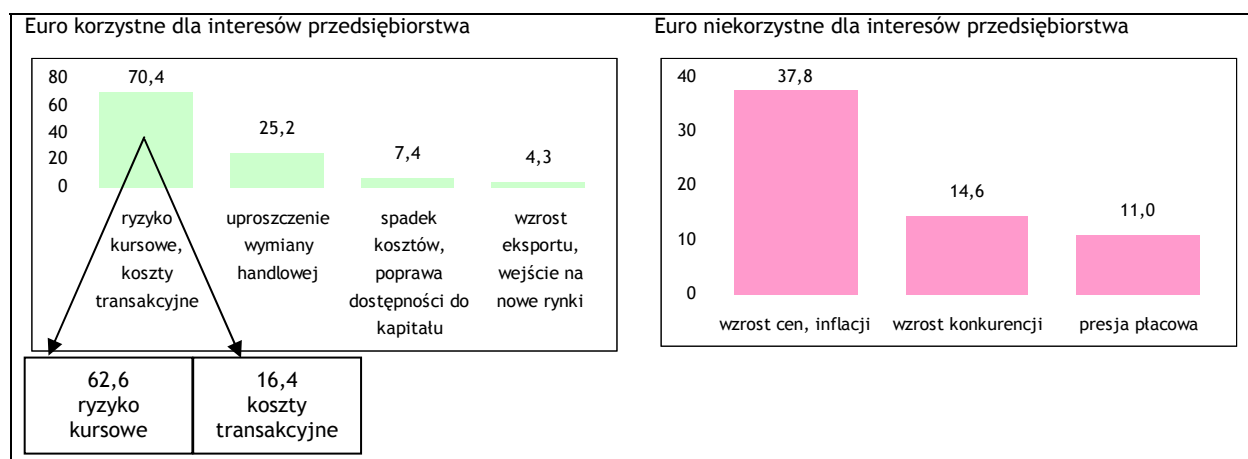
ryzyka kursowego oraz zmniejszeniem kosztów wymiany walutowej - tak wyjaśniało swoje pozytywne nastawienie do euro ponad 70% firm⁷ (w tym eliminacje ryzyka kursowego wymieniło 62,6%, a spadek kosztów transakcyjnych 16,4% firm - por. Rysunek 2). Znacznie rzadziej wymieniane były inne korzyści, w tym uproszczenie wymiany handlowej (25% przedsiębiorstw, 12,6% próby), poprawa dostępności do kapitału i/lub spadek kosztów kapitału (ponad 7% firm, 3,5% próby), czy pojawienie się nowych rynków zbytu (4% firm, 2,4% próby).

Rysunek 1 Nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro

Najmniejszą grupę w próbie - 6,9% stanowiły przedsiębiorstwa oczekujące, że przyjęcie euro przyniesie negatywne skutki z punktu widzenia ich sytuacji. Takie opinie wynikały głównie z przekonania, że po wejściu Polski do strefy euro nastąpi wzrost inflacji (38% opinii, 2,6% próby). Negatywne nastawienie było spowodowane ponadto obawami o zwiększenie konkurencji na rynku (15% opinii, 1% próby) oraz zagrożeniem pojawienia się lub nasilenia się presji płacowej (13% opinii, 0,9% próby).

Rysunek 2 Przyczyny nastawienia przedsiębiorstw do przyjęcia euro (uwaga, wiersze nie sumują się do 100%)

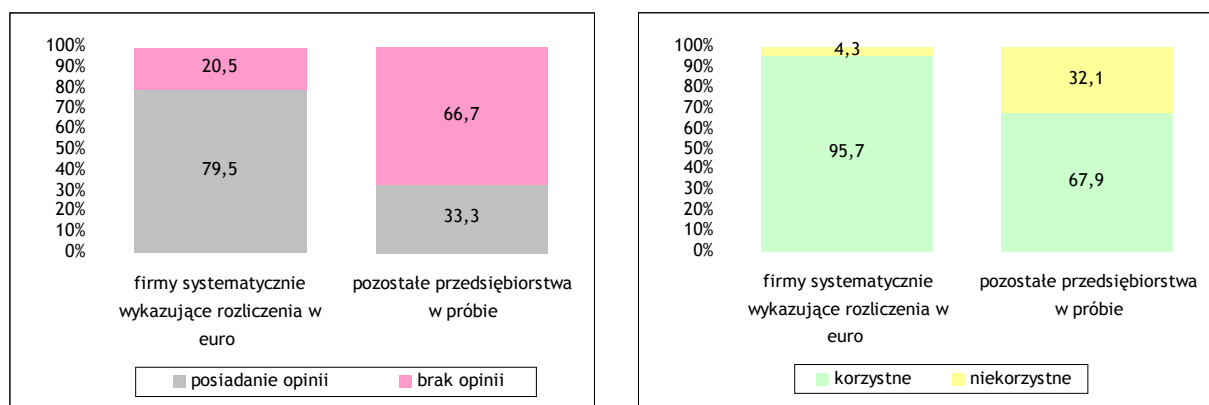
Wielu przedsiębiorców w próbie (34,8%) w chwili wypełniania ankiety nie miało wyrobionego zdania na temat wpływu wprowadzenia euro na ich sytuację ekonomiczną, względnie wpływ ten uważało za neutralny. Niektórzy respondenci mogli obawiać się ujawniania własnych poglądów, postrzegając

⁷ Wyniki te pochodzą z analizy pytania otwartego. Przedsiębiorcy opisując powody, dla których uważają przyjęcie euro za korzystne bądź niekorzystne z punktu widzenia swoich interesów często wymieniali zarówno ograniczenie ryzyka kursowego, jak spadek kosztów transakcji w euro. M.in. również z tego powodu oba te skutki zostały połączone i pokazane wspólnie.

takie deklaracje za zajęcie stanowiska w sporze politycznym. Większość firm, które nie potrafiły ocenić kierunku wpływu wejścia do strefy euro na sytuację firmy nie dokonywało rozliczeń w euro lub rozliczało się w tej walucie tylko incydentalnie⁸.

Posiadanie rozliczeń w euro było czynnikiem bardzo silnie różnicującym nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia wspólnej waluty (por. Rysunek 3). Zależność ta wydaje się w pełni zrozumiała, bowiem eliminacja ryzyka kursowego i spadek kosztów wymiany dewizowej stanowią nie tylko pewne, ale i stosunkowo łatwo policzalne skutki wprowadzenia euro, podczas gdy inne oczekiwane korzyści są znacznie trudniej mierzalne, a ich wystąpienie obarczone dużą dozą niepewności, co do skali i czasu realizacji. Przedsiębiorstwa nie posiadające rozliczeń w euro, a więc działające na rynku krajowym lub rozliczające się w innych walutach niż euro, znacznie częściej niż firmy, które takie rozliczenia posiadają (ośmiokrotnie częściej) informowały, że wejście do unii monetarnej może być niekorzystne z punktu widzenia ich sytuacji. Jednak również wśród przedsiębiorstw nie rozliczających się w euro przeważało nastawienie pozytywne do przyjęcia wspólnej waluty.

Rysunek 3 Wpływ posiadania rozliczeń w euro na nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro
Umiejętność dokonania oceny - cała próba   Rodzaj oceny - przedsiębiorstwa, które sformułowały ocenę

Wyniki podane w części A Tabela 7 (załącznik 3 Aneks statystyczny) sugerują, że czynnikami wpływającymi na nastawienie przedsiębiorstw były również: wielkość firmy oraz rodzaj wykonywanej działalności. Duże firmy częściej niż małe uznały wejście do strefy euro za korzystne z punktu widzenia ich interesów. Jeśli chodzi o przekrój branżowy, to najbardziej pozytywnie do euro nastawione były firmy z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” i transport, a najmniej: „Górnictwo i kopalnictwo”, energetyka i niektóre branże usługowe. Uwzględnienie faktu posiadania rozliczeń w euro powoduje jednak, że różnice w nastawieniu w obu tych klasyfikacjach zmniejszają się (por. część B Tabela 7). W obu przypadkach wynikają one w dużej mierze z różnic w częstotliwości rozliczania się w euro, jakie istnieją między poszczególnymi klasami. I tak, w małych firmach (do 49 osób) systematycznie rozlicza się w euro niespełna 40% grupy, zaś w dużych podmiotach (pow. 249

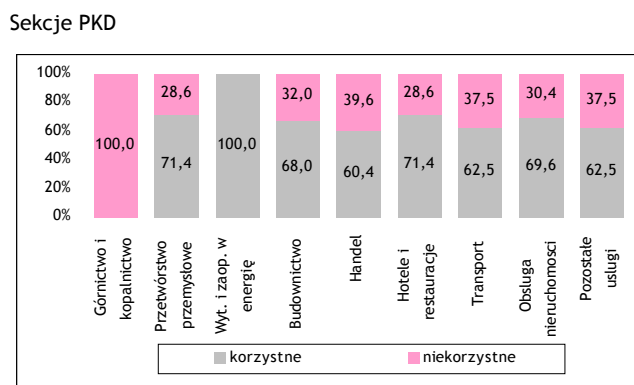
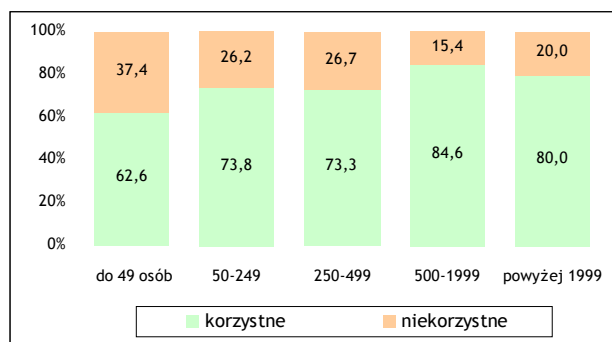
⁸ Przedsiębiorstwa systematycznie rozliczające się w euro to firmy posiadające nominowane w euro transakcje handlowe i/lub finansowe z przedsiębiorstwami ze strefy euro lub też (rzadziej) z podmiotami spoza strefy euro (w tym podmiotami krajowymi). W dużym przybliżeniu można uznać, że firmy systematycznie rozliczające się w euro to eksporterzy i importerzy sprzedający swoje produkty i usługi oraz dokonujący zakupów w obrębie strefy euro, podczas gdy pozostałe przedsiębiorstwa to firmy zorientowane na rynek krajowy.

osób) - prawie 65%. Jeśli chodzi o przekrój branżowy, to w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” systematyczne rozliczenia w euro ma 72% firm, a w transporcie 61% (są to dwie sekcje z najwyższym odsetkiem firm rozliczających się w euro), zaś w sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę” jest to zaledwie 8% przedsiębiorstw, a w sekcji „Hotele i restauracje” - 22%.

Generalnie, wśród przedsiębiorstw systematycznie rozliczających się w euro, niezależnie od branży i wielkości zatrudnienia, ocena wpływu przyjęcia euro na sytuację firm była w przeważającej większości korzystna.

Po wyeliminowaniu z próby przedsiębiorstw systematycznie rozliczających się w euro oraz podmiotów nie posiadających opinii na temat wpływu przyjęcia euro na ich sytuację rozkład odpowiedzi w branżach okazał się być dość zbliżony⁹ (por. Rysunek 4). Poza górnictwem i energetyką odsetek firm nastawionych pozytywnie był w pozostałych branżach wyraźnie wyższy niż odsetek firm nastawionych negatywnie. Wyjątek stanowiła sekcja „Górnictwo i kopalnictwo”, z całkowitym brakiem poparcia dla euro (tu jednak wnioskowanie jest ograniczone, bo liczebność tej grupy jest bardzo mała). Pewien wyjątek stanowiły też firmy z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę”, które w całości oceniły przyjęcie euro za korzystne z punktu widzenia własnych interesów. Różnice pojawiły się w klasyfikacji wg wielkości zatrudnienia. Stopień poparcia dla euro okazał się w grupie małych przedsiębiorstw (do 49 zatrudnionych) niższy niż w dużych przedsiębiorstwach.

Rysunek 4 Nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro w klasach wielkości zatrudnienia i w sekcjach PKD. Podgrupa przedsiębiorstw nie rozliczających się systematycznie w euro i posiadających wyrobioną opinię na temat wpływu strefy euro na ich sytuację

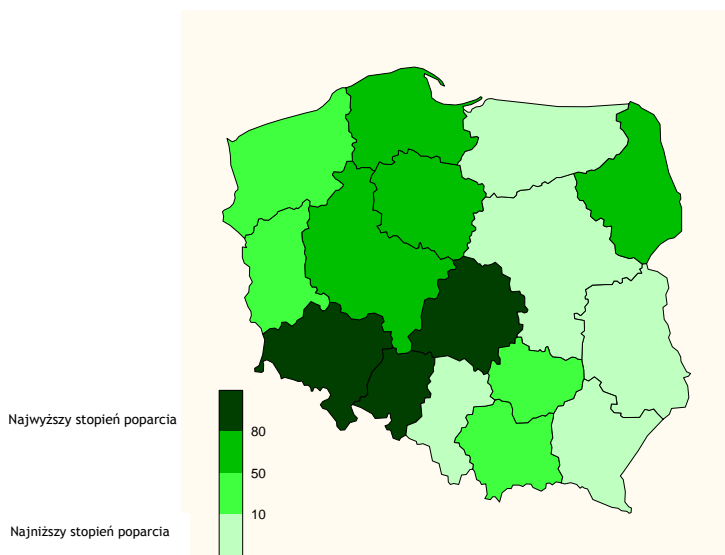

Ciekawych informacji dostarcza analiza nastawienia przedsiębiorstw do przyjęcia euro w układzie regionalnym (por. Rysunek 5). Po pierwsze, podobnie jak w przypadku analizy branżowej, w grupie firm systematycznie rozliczających się w euro przeważająca większość respondentów uznała wejście do strefy euro za korzystne, i było to obserwowane niezależnie od regionu. Po drugie, w firmach działających na rynku krajowym lub posiadających zagraniczne kontakty handlowe, ale nie rozliczających się w euro, nastawienie do przyjęcia wspólnej waluty w poszczególnych województwach różniło się. Widoczne jest, że wschodnia część kraju, ale z pominięciem

⁹ Trzeba tu jednak zwrócić uwagę, że po eliminacji przedsiębiorstw rozliczających się w euro liczebność branż znacząco się zmniejszyła.

województwa podlaskiego¹⁰, odznaczała się niższym stopniem poparcia dla wejścia do strefy euro niż część zachodnia. Region południowo-zachodni i województwo łódzkie deklarowały najwyższe poparcie w próbie. Można wręcz zauważyć, że linia poparcia dla euro przechodziła prawie przez środek Polski i dzieliła ją na nastawiony bardziej pozytywnie zachód i nastawione mniej pozytywnie województwa leżące we wschodniej części kraju.

Rysunek 5 Nastawienie przedsiębiorstw do przyjęcia euro w podziale na województwa. Podgrupa przedsiębiorstw nie rozliczających się w euro systematycznie (firmy skoncentrowane na rynku krajowym). Na rysunku wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym

O pozytywnym nastawieniu przedsiębiorstw do przyjęcia euro świadczy również analiza odpowiedzi na pytanie o poprawę koniunktury (wzrost gospodarczy) po wejściu Polski do strefy euro - 46% firm oczekuje takiej poprawy, a zdaniem znacznie mniejszej grupy bo 20% firm wprowadzenie euro nie spowoduje poprawy sytuacji. Pozostałe przedsiębiorstwa nie miały opinii na ten temat. Trzeba jednak podkreślić, że wśród przedsiębiorstw, które oczekują poprawy koniunktury po wejściu do strefy euro znalazło się ledwie kilka firm, dla których było to powodem pozytywnego nastawienia do przyjęcia euro.

Oceny respondentów odnośnie wpływu wprowadzenia euro w Polsce na ich sytuację były zatem związane głównie ze skutkami o charakterze bezpośrednim, a nawet natychmiastowym: eliminacją ryzyka kursowego, spadkiem kosztów transakcyjnych rozliczeń PLN/euro oraz oczekiwanym wzrostem cen. Niewielu spośród badanych przedsiębiorców swoje opinie wiązało z długookresowymi efektami przebywania w strefie euro. Wiedza na temat skutków wprowadzenia jednolitej waluty jest wciąż w Polsce niezbyt duża, a ze względu na nieznaną datę przystąpienia Polski do strefy euro przedsiębiorcy mogą nie dostrzegać jeszcze potrzeby przeanalizowania możliwych scenariuszy

¹⁰ Dane F-01/I-01 pokazują, że województwo podlaskie odznacza się najniższym na tle kraju odsetkiem eksporterów i importerów, najniższym udziałem firm z kapitałem zagranicznym oraz najniższym udziałem eksportu w relacji do przychodów. Mimo to firmy z tego regionu osiągają obecnie średnio jedne z lepszych wyników finansowych, mierzonych wskaźnikiem rentowności obrotu i odsetkiem firm zyskowych, zarówno w relacji do pozostałych województw ze wschodniej części kraju, jak też w relacji do całego kraju. Jest to zatem region z dużym potencjałem rozwoju.

rozwoju. Stąd m.in. duża grupa respondentów nie potrafiących ocenić, jakie skutki będzie miało wprowadzenie euro na ich sytuację.

2.2.2. Oczekiwane korzyści - spadek ryzyka kursowego i kosztów transakcyjnych wymiany PLN/euro

Zmniejszenie ryzyka kursowego oraz w mniejszym stopniu spadek kosztów związanych z posiadaniem rozliczeń w euro należą do korzyści, które mają decydujące znaczenie dla pozytywnego nastawienia do przyjęcia wspólnej waluty. Poniżej dokonano próby oszacowania tych kosztów w polskich przedsiębiorstwach niefinansowych.

Z danych z Tabela 1 wynika, że rozliczenia w euro posiada w sumie 68% przedsiębiorstw (ponad połowa próby rozlicza się często, 16% incydentalnie). Odsetek ten jest niższy w małych przedsiębiorstwach, a wyższy w dużych (w jednostkach zatrudniających poniżej 49 osób wynosi on 56%, w firmach zatrudniających ponad 249 osób - 78%).

Ankietowane przedsiębiorstwa dokonały kalkulacji kosztów transakcyjnych za punkt odniesienia przyjmując swoje obroty roczne (por. Tabela 3 i Tabela 4). Większość firm rozliczających się w euro (31% próby) oceniła, że koszty transakcyjne stanowią nie więcej niż 0,1% ich obrotów. W przypadku małych przedsiębiorstw koszty te były oceniane jako nieco wyższe niż w dużych przedsiębiorstwach, ale małe przedsiębiorstwa rzadziej też wykazywały posiadanie rozliczeń w euro. Dla całej próby przeciętny udział kosztów transakcyjnych w relacji do obrotów wyniósł 0,18%.

Przedsiębiorstwa skalkulowały również koszty ponoszone z tytułu zakupu instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem kursowym oraz z tytułu ujemnych różnic kursowych powstających na skutek niekorzystnych zmian kursu walutowego. Większość przedsiębiorstw w próbie nie wykazała takich kosztów. Wykorzystanie instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem kursowym jest bowiem stosunkowo niskie w sektorze przedsiębiorstw - w próbie zabezpiecza się 44% firm wykazujących rozliczenia w walutach obcych¹¹. Zdecydowanie częściej zabezpieczają się duże przedsiębiorstwa (w grupie największych firm, z zatrudnieniem powyżej 1999 osób, zabezpiecza się przed ryzykiem kursowym 76% przedsiębiorstw). Większość respondentów ponoszących koszty zakupu derywatów i/lub koszty ujemnych różnic kursowych oceniła je na nieprzekraczające 0,5% obrotów. W grupie przedsiębiorstw systematycznie rozliczających się w euro nie odnotowano większych różnic w ocenie tych kosztów między sektorem MSP a dużymi przedsiębiorstwami. Dla całej próby przeciętny udział kosztów derywatów i ujemnych różnic kursowych w relacji do obrotów rocznych wyniósł 0,17%.

---

¹¹ Na podstawie wyników ankiety rocznej AR NBP za 2006 r.

Ramka 1 Waluty rozliczeń¹²

Rozliczenia w euro wykazało w próbie 91% eksporterów (była to jedyna - dla 32% eksporterów, bądź jedna z kilku walut - dla pozostałych 68% firm, w których przedsiębiorstwo rozliczało operacje sprzedaży poza granicami Polski) - por. Tabela 2. Średni udział wpływów nominowanych w euro w sumie wpływów z tytułu eksportu wyniósł 63%, a ważony wielkością przychodów z eksportu - 51%. Sprzedaż zagraniczną przedsiębiorstwa rozliczały ponadto w dolarach, w złotych i funtach. Rozliczanie eksportu w innych walutach przedsiębiorcy deklarowali incydentalnie. Znacząca większość firm rozliczała w euro również import - 91% importerów. Dolarowe rozliczenia w imporcie deklarowało 43% firm, jednak ze względu na wysokie jednostkowe transakcje rozliczane w dolarach, udział zakupów w tej walucie w sumie zakupów z importu ważony wielkością importu wyniósł 48,5%, wobec znacznie niższego 21% udziału importu rozliczanego w euro. Najważniejszą walutą rozliczeń dla kredytu pozostawał złoty - 68% firm wykazało, że kredyt nominowany jest w PLN, a 49% przedsiębiorstw zadeklarowało posiadanie kredytu nominowanego w euro.

Tabela 2 Waluty rozliczeń transakcji. Odsetek przedsiębiorstw posiadających rozliczenia w wymienionych walutach oraz średnia udziału transakcji w danej walucie w sumie przeprowadzonych transakcji (uwaga, wiersze nie sumują się do 100%)

odsetek firm posiadających rozliczenia w danej walucie	euro	dolar	PLN	GBP	CHF	JPY	inne
eksport (podgrupa eksporterów)	90,6	41,1	32,8	13,1	2,0	0,7	2,7
eksport w całości rozliczany w danej walucie (podgrupa eksporterów)	32,3	3,0	5,4	0	0	0	0,25
import (podgrupa importerów)	90,8	43,4	29,9	12,3	8,2	1,7	1,5
import w całości rozliczany w danej walucie (podgrupa importerów)	26,4	1,5	4,9	0	0	0	0
kredyt (podgrupa kredytobiorców)	48,8	9,8	67,8	0	5,4	0,5	1,0
kredyt w całości rozliczany w danej walucie (podgrupa kredytobiorców)	10,1	1,5	17,5	0	0,25	0	0,5
udział transakcji w danej walucie w sumie transakcji (średnia)	euro	dolar	PLN	GBP	CHF	JPY	inne
eksport	62,7	16,3	19,2	2,0	0,1	0,2	2,5
eksport ważony wielkością sprzedaży	50,8	41,4	6,7	1,5	0,02	0,00	0,7
import	60,3	14,6	17,7	1,3	0,5	0,1	0,9
import ważony wielkością zakupów	21,2	48,5	29,9	0,4	0,1	0,1	0,1

Ostatecznie, suma wszystkich kosztów związanych z faktem rozliczania się w euro (tj. kosztów transakcyjnych, derywatów i ujemnych różnic kursowych) wyniosła 0,34% obrotów ankietowanych przedsiębiorstw. W podgrupie respondentów wykazujących stałe bądź sporadyczne rozliczenia w euro koszty stanowiły 0,46% obrotów.

¹² Wyniki ankiety rocznej AR NBP za 2006 r., na próbie 731 przedsiębiorstw, formularz w Załączniku 2.

Tabela 3 Koszty prowadzonych przez przedsiębiorstwo transakcji dewizowych - udział kosztów transakcyjnych i administracyjnych poniesionych w ciągu roku w relacji do rocznych obrotów przedsiębiorstwa (wiersze sumują się do 100%)

	brak kosztów	do 0,1%	0,1-0,5%	0,5-1%	ponad 1%	trudno ocenić	brak odpow.
próba	23,6	31,1	11,8	4,3	5,0	13,4	10,9
firma systematycznie wykazuje rozliczenia w euro	6,2	41,8	19,1	8,1	8,6	13,4	2,9
firma incydentalnie wykazuje rozliczenia w euro	26,2	46,2	6,7	0,5	1,5	16,9	2,1
firma nie ma rozliczeń w euro	61,6	7,0	2,3	0,0	1,0	13,3	14,9
firmy systematycznie wykazujące rozliczenia w euro							
do 49 osób	4,5	42,9	20,9	10,7	10,2	10,7	0,0
50 - 249 osób	6,8	42,2	17,2	6,8	9,4	13,5	4,2
250 i więcej osób	6,8	40,6	19,3	7,2	6,8	15,3	4,0

Odsetek firm wykazujących rozliczenia w euro jest nieco wyższy w próbie niż w populacji przedsiębiorstw. Różnice pojawiają się zwłaszcza w sektorze MSP. W próbie wyższy jest bowiem odsetek eksporterów i importerów - przedsiębiorstwa zajmujące się eksportem i/lub importem (bez względu na walutę rozliczeń) stanowią ok. 59% populacji F-01/I-01 GUS. Dodatkowy problem, przy kalkulacji kosztów, stanowi brak informacji nt. wykorzystania kredytów nominowanych w walutach obcych oraz waluty rozliczeń transakcji handlowych w sprawozdawczości F-01/I-01 GUS. Ponieważ analiza danych ankietowych¹³ pokazała, że kredytobiorcy wykorzystujący kredyt dewizowy w większości należą do grupy eksporterów lub/i importerów (88% z nich), ostatecznie, końcowe wyliczenia kosztów związanych z posiadaniem rozliczeń w euro przeprowadzono przy założeniu, że wszystkie rozliczenia w euro są realizowane przez grupę eksporterów-importerów, i wyłącznie ta grupa firm ponosi koszty związane z posiadaniem takich rozliczeń. Przy takich założeniach, dla populacji dużych przedsiębiorstw, zatrudniających powyżej 49 osób (F-01/I-01 GUS) wprowadzenie euro pozwoliłoby na obniżenie kosztów rzędu 5,5 mld PLN¹⁴ w skali roku.

Tabela 4 Koszty prowadzonych przez przedsiębiorstwo transakcji dewizowych - udział kosztów instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem dewizowym wraz z kosztami wynikającymi z niekorzystnych dla przedsiębiorstwa zmian kursu poniesionymi w ciągu roku w relacji do rocznych obrotów przedsiębiorstwa (wiersze sumują się do 100%)

	brak kosztów	do 0,1%	0,1-0,5%	0,5-1%	ponad 1%	trudno ocenić	brak odpowiedzi
próba	43,4	11,2	8,2	3,5	5,8	15,2	12,8
firma systematycznie wykazuje rozliczenia w euro	32,4	15,2	13,6	6,0	10,5	16,8	5,5
firma incydentalnie wykazuje rozliczenia w euro	59,0	14,4	4,6	2,1	0,5	14,9	4,6
firma nie ma rozliczeń w euro	64,6	3,3	0,7	0,3	1,0	14,6	15,6
firmy systematycznie wykazujące							

¹³ Na podstawie wyników ankiety rocznej AR NBP za 2006 r.

¹⁴ Dane szacunkowe dla 2007 r. Sposób wyliczenia: przyjęto, że rozliczenia w euro ma 91% podgrupy eksporterów i importerów F-01/I-01 (EXIM). Grupa EXIM w 2006 r. uzyskała 1.171 mld PLN obrotów. Dynamika wzrostu obrotów w 2007 r. dla całej populacji przedsiębiorstw wyniosła 14,6% r/r, na tej podstawie założono, że w całym 2007 r. obroty EXIM wyniosły 1.342 mld PLN.

rozliczenia w euro							
do 49 osób	32,2	13,6	14,7	6,2	11,3	19,8	2,3
50 - 249 osób	33,9	15,1	12,0	5,2	9,9	14,6	9,4
250 i więcej osób	31,3	16,5	14,1	6,4	10,4	16,5	4,8

2.2.3. Oczekiwane korzyści - wzrost wymiany handlowej w strefie euro

W całym okresie potransformacyjnym w sektorze przedsiębiorstw obserwuje się wzrost liczby eksporterów oraz wzrost udziału eksportu w przychodach firm (por. Tabela 5). Od 2000 r., z wyłączeniem 2005 r., w którym pojawił się silny efekt bazy, dynamika eksportu pozostawała wyższa niż dynamika sprzedaży na kraj. Trzeba też zaznaczyć, że akcesja Polski do UE była czynnikiem akcelerującym liczebność grupy eksporterów.

Dane z Tabela 5 pokazują, że firmy z sektora MSP rzadziej eksportują i importują niż duże przedsiębiorstwa. Usunięcie barier eksportowych (spadek kosztów eksportu, spadek ryzyka kursowego, uproszczenie procedur) powinno ułatwić wejście małych firm na rynki zagraniczne.

Tabela 5 Odsetek eksporterów i importerów oraz udział eksportu w sprzedaży w populacji przedsiębiorstw F-01/I-01 GUS. Dane dla sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”

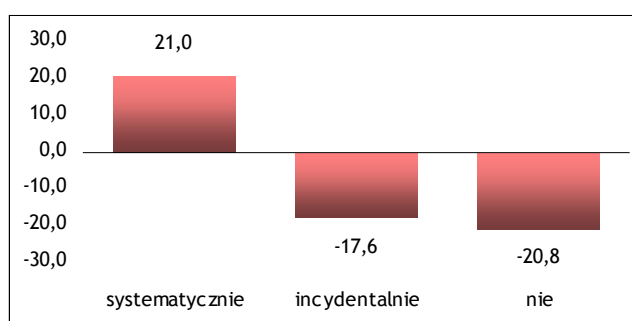
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
odsetek eksporterów	firmy zatrudniające: powyżej 49 osób	67,1	67,7	69,4	67,0	69,3	73,0	74,5	77,0
	od 10 do 49 osób	b.d.	b.d.	b.d.	38,7	41,3	42,0	44,0	46,8
udział eksportu w sprzedaży		21,9	26,0	28,2	31,6	35,7	37,2	38,1	39,8
odsetek importerów	firmy zatrudniające: powyżej 49 osób	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	65,7	66,5
	od 10 do 49 osób	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	36,2	36,8

Źródło: obliczenia własne na podstawie F-01/I-01 GUS

Rysunek 6 Wskaźniki prognoz eksportu a posiadanie rozliczeń w euro

(wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym)

systematycznie, incydentalnie - firmy rozliczające się w euro systematycznie lub incydentalnie; nie - brak rozliczeń w euro

Oczekiwania przedsiębiorców okazały się umiarkowanie optymistyczne. Wzrost sprzedaży na eksport po przystąpieniu do strefy euro planuje 39% respondentów w próbie, w tym 10,8% firm taki wzrost uważa za zjawisko pewne (por. Tabela 9). Zwiększać eksport zamierzają przede wszystkim

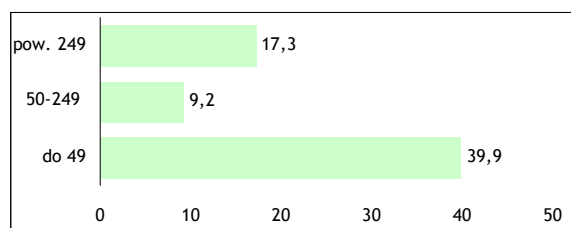
przedsiębiorstwa, które już dziś obecne są na rynkach międzynarodowych (por. Rysunek 6), co w części tłumaczyć można typowo lokalnym charakterem działalności niektórych przedsiębiorstw.

Kluczowe dla prognoz sprzedaży eksportowej jest porównanie oczekiwań sektora MSP i sektora dużych przedsiębiorstw. W podgrupie przedsiębiorstw wykazujących systematyczne rozliczenia w euro - 56% małych firm zamierza zwiększyć eksport, wobec 48% w przypadku firm dużych; w pozostałych przedsiębiorstwach (nie rozliczających się systematycznie w euro) różnice między małymi i dużymi podmiotami były również widoczne i wyniosły odpowiednio: 31% i 21%. Różnice te sugerują, że rozwój handlu zagranicznego może w istocie być związany z aktywizacją sektora MSP (por. Rysunek 7).

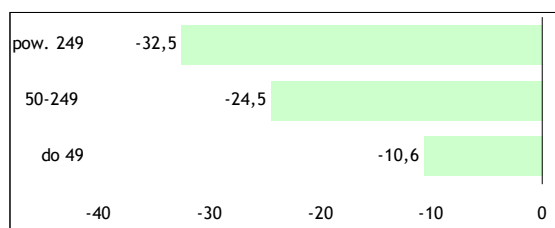
Rysunek 7 Wskaźniki prognoz eksportu w klasach wg wielkości zatrudnienia

(wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym)

Firmy systematycznie rozliczające się w euro

Pozostałe przedsiębiorstwa

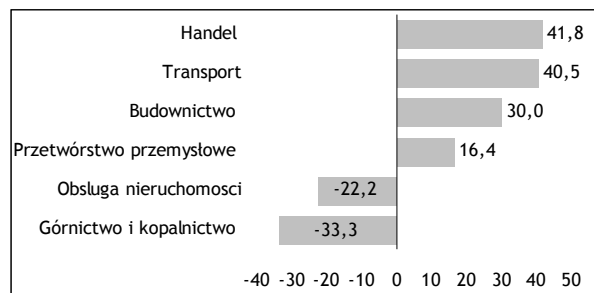

Zainteresowanie zwiększeniem sprzedaży na eksport w przypadku firm już obecnych na rynkach UE wyrażają najczęściej jednostki handlowe i transportowe (por. Rysunek 8). W grupie firm operujących wyłącznie na rynku krajowym zainteresowanie wejściem na rynek UE zgłaszały zaś najczęściej przedsiębiorstwa przetwórcze. Wyniki te mogą oznaczać, że jeśli chodzi o segment usług, to tam gdzie istnieje możliwość eksportu i ta możliwość została już przez przedsiębiorstwa wykorzystana, obniżenie ryzyka kursowego i kosztów transakcyjnych eksportu, będące skutkiem wejścia do strefy euro, zachęciłoby przedsiębiorstwa do dalszego zwiększenia sprzedaży eksportowej. W przemyśle ten efekt byłby już znacznie słabszy. Jednak jeżeli chodzi o przedsiębiorstwa działające obecnie wyłącznie na rynku krajowym, to właśnie firmy przetwórcze skorzystałyby z wprowadzenia euro bardziej niż inne sekcje, otwierając się na rynki UE. Ale też trzeba zwrócić uwagę, że odsetek takich firm w przetwórstwie jest w sumie niewielki i wynosi 26%.

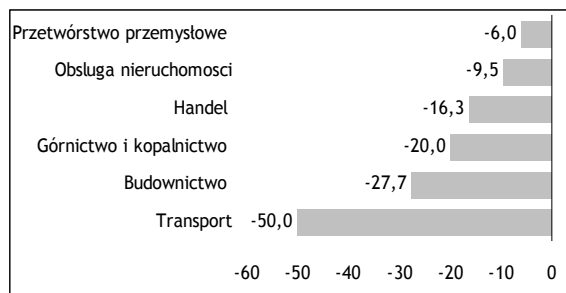
Rysunek 8 Wskaźniki prognoz eksportu w sekcjach PD

(wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym)

Firmy systematycznie rozliczające się w euro

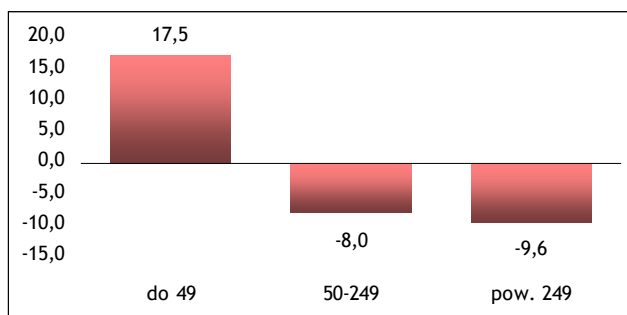
Pozostałe przedsiębiorstwa

Przedsiębiorstwa oceniły również potencjalny wzrost dóbr i usług pochodzących z importu po wejściu do strefy euro. Odsetek respondentów planujących zwiększyć import okazał się niższy niż odsetek firm planujących zwiększyć sprzedaż na eksport - wzrostu importu spodziewa się ponad 35% firm. W grupie dużych przedsiębiorstw odsetek respondentów planujących zwiększyć import jest wyraźnie niższy niż odsetek firm nie planujących go zwiększać. Znacznie większe zainteresowanie zwiększeniem importu wykazały małe przedsiębiorstwa (do 49 zatrudnionych), w tym głównie firmy, które już dziś często rozliczają w euro, a wśród sekcji PKD - firmy handlowe i sekcja „Hotele i restauracje”.

Przy obecnym bardzo korzystnym dla importerów kursie euro/PLN wydaje się, że wiele przedsiębiorstw mogło już w pełni wykorzystać tę drogę zaopatrzenia, o czym świadczy m.in. wysoka dynamika importu i rosnący odsetek importerów. Przedsiębiorstwa te mogą więc obecnie nie czuć potrzeby dalszego zwiększania zakupów dóbr i usług importowanych. Respondenci mogą też obawiać się, że po wejściu do strefy euro pogorszą się korzystne warunki importu, jakie obecnie tworzy aprecjonujący się złoty.

Rysunek 9 Wskaźniki prognoz importu a posiadanie rozliczeń w euro
(wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym)

W próbie większość respondentów przewiduje, że po wejściu do strefy euro bezpośrednie inwestycje zagraniczne BIZ wzrosną (60% firm). Takie opinie przeważały we wszystkich klasach przedsiębiorstw, bez względu na ocenę kierunku wpływu wprowadzenia euro na sytuację firmy, choć częściej spodziewały się zwiększenia BIZ firmy oceniające wejście do strefy euro za korzystne dla swoich interesów. Wśród analizowanych kategorii ekonomicznych, rozpatrywanych jako skutek wejścia do strefy euro, na wzrost BIZ wskazywano najczęściej.

2.2.4. Oczekiwane korzyści - spadek kosztów kapitału i poprawa dostępu do kapitału

Trudny dostęp, czy zbyt wysoka cena kapitału hamują rozwój przedsiębiorstwa, uderzając w najbardziej wrażliwą sferę działalności sektora realnego, jaką jest aktywność inwestycyjna. Dotyczy to zwłaszcza sektora MSP, dla którego zarówno wyższy koszt kapitału, jak i trudniejszy niż w przypadku dużych firm dostęp do wielu form finansowania tworzą też większą barierę rozwoju.

Oczekiwania przedsiębiorstw odnośnie spadku kosztów kapitału po przystąpieniu Polski do strefy euro są dość optymistyczne (por. Tabela 12) - 42% firm w próbie przewiduje, że zjawisko to wystąpi, w tym 12,5% firm uważa to za zjawisko pewne. Bardziej optymistycznie oceniana jest możliwość poprawy dostępu do kapitału (por. Tabela 13) - w opinii 53% respondentów wejście do strefy euro przyczyni się do takiej poprawy, w tym prawie 15% firm uważa to za zjawisko pewne. Nie widać znaczących różnic w poziomie optymizmu prognoz między dużymi i małymi przedsiębiorstwami.

W grupie przedsiębiorstw oczekujących poprawy w zakresie możliwości i warunków finansowania niewiele znalazło się firm wymieniających to zjawisko jako powód, dla którego przyjęcie euro byłoby korzystne z punktu widzenia interesów przedsiębiorstwa (tylko 7% firm opowiadających się za przyjęciem euro podało taki powód). Potwierdza to postawiony wcześniej wniosek odnośnie nacisku, jaki przedsiębiorcy kładą na łatwiej mierzalne efekty krótkookresowe, czy wręcz natychmiastowe, wobec mniejszego znaczenia, jakie przykładają do odsuniętych w czasie skutków długookresowych.

Pewien wpływ na wyniki może mieć obecna struktura źródeł finansowania. Podstawowym źródłem finansowania działalności bieżącej i inwestycyjnej przedsiębiorstw są obecnie fundusze własne¹⁵. Wykorzystanie dźwigni finansowej przez polskie przedsiębiorstwa jest niskie i do III kw. 2007 r. wykazywało tendencję malejącą¹⁶. Niski poziom dźwigni finansowej stawia Polskę w ogonie krajów UE pod względem relacji zadłużenia kredytowego do PKB¹⁷. Jeśli chodzi o środki z emisji papierów dłużnych, to stanowią one niewielki procent zobowiązań sektora przedsiębiorstw - mniej niż 2%, a ich emitenci to zaledwie nieco ponad 1% firm w populacji F-01/I-01 GUS. Odsetek emitentów w ciągu ostatnich lat nie wykazywał tendencji rosnącej. Wśród źródeł finansowania zdecydowanie najszybciej zwiększa się rola leasingu. Udział leasingu w nakładach inwestycyjnych w Polsce wzrósł w 2007 r. do ok. 17,3% (dane szacunkowe) z 13,8% w 2006 r.¹⁸

Tabela 6 Odsetek kredytobiorców i emitentów papierów dłużnych w populacji przedsiębiorstw F-01/I-01 GUS

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
odsetek kredytobiorców	firmy zatrudniające: powyżej 49 osób	61,0	63,6	63,5	65,3	64,2	63,4	63,9	64,7
	od 10 do 49 osób	b.d.	b.d.	b.d.	53,6	54,1	54,9	55,2	55,5
udział kosztów z tytułu odsetek w kosztach ogółem	firmy zatrudniające: powyżej 49 osób	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	0,5	0,5	0,4
	powyżej 1999 osób	b.d.	b.d.	b.d.	8,7	9,0	6,4	6,7	9,3
odsetek emitentów dłużnych pap.wart.	firmy zatrudniające: powyżej 49 osób	b.d.	b.d.	b.d.	1,4	1,0	1,0	1,1	1,2
	powyżej 1999 osób	b.d.	b.d.	b.d.	8,7	9,0	6,4	6,7	9,3
udział zobowiązań z tyt. emisji dłużnych pap.wart. w zobowiązaniach og.	firmy zatrudniające: powyżej 49 osób	b.d.	b.d.	b.d.	2,3	2,5	1,7	1,6	1,8

¹⁵ Por. NBP, Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w I kw. 2008, 2008

¹⁶ Brak późniejszych danych.

¹⁷ Por. World Bank EU8+2, Regular Economic Report, 2007

¹⁸ Źródło: „Wyniki branży leasingowej w 2007 roku”, 2008, Związek Przedsiębiorstw Leasingowych, www.leasing.org.pl.

Badania ankietowe prowadzone przez NBP (AR NBP) pokazały, że powodem, dla którego przedsiębiorstwa nie korzystają z kredytu bankowego jest brak potrzeby sięgania po ten rodzaj finansowania ze względu na posiadanie wystarczających funduszy własnych (tak odpowiedziało 71% firm, które w 2006 r. nie finansowały się ze środków bankowych - por. Tabela 15). Wysokość oprocentowania, niekorzystne warunki udzielenia kredytu lub odrzucenie wniosku kredytowego, mimo posiadania przez przedsiębiorstwo zdolności kredytowej, stanowiły przyczyny braku finansowania kredytem bankowym dla w sumie 7% firm (w grupie firm nie korzystających z kredytu).

Powstaje zatem pytanie, czy poprawa dostępu do kapitału i spadek jego kosztów będą na tyle znaczące, że zachęcą polskie przedsiębiorstwa do zmiany struktury finansowania i zwiększenia udziału kapitałów obcych w finansowaniu działalności, a co za tym idzie do pełnego wykorzystania otwierających się przed nimi możliwości rozwoju? Badania ankietowe prowadzone przez NBP¹⁹ pokazały, że 0,5 pp. i mniejszy spadek oprocentowania kredytu bankowego ma niewielki wpływ na sytuację przedsiębiorstwa, a więc również na jego decyzje inwestycyjne, i dopiero 1 punktowy spadek może być przez firmę wyraźniej odczuwalny.

2.2.5. Potencjalne koszty i trudności - wzrost inflacji

Dotychczasowe badania pokazały, że znacząca większość Polaków obawia się wzrostu inflacji, jako efektu przyjęcia euro. W krajach należących do strefy euro powszechnie uważa się (choć poza niektórymi branżami usługowymi, w tym zwłaszcza usługami gastronomicznymi, dane tego nie potwierdzają), że po wprowadzeniu euro ceny istotnie się zwiększyły.

Wyniki badania ankietowego potwierdziły istnienie podobnych obaw wśród polskich przedsiębiorców (por. Tabela 16 i Tabela 17). Obawy te stanowiły główny powód niechęci respondentów do wprowadzenia euro. Podkreślenia wymaga rozbieżność pomiędzy częściej pojawiającymi się prognozami wzrostu cen surowców wykorzystywanych do produkcji (58% firm w próbie przewiduje taki wzrost) a rzadziej formułowanymi przewidywaniami odnośnie wzrostu cen produktów oferowanych przez branżę, w której działa przedsiębiorstwo (53% firm w próbie). Zjawisko to pokazuje, że negatywne nastawienie przeciwników wprowadzenia euro wynikać może z oczekiwanego pogorszenia się ich pozycji konkurencyjnej, wynikającego z braku możliwości podniesienia cen, mimo rosnących cen czynników wytwórczych. Trzeba jednak wyraźnie podkreślić, że choć wzrost inflacji był skutkiem o największym znaczeniu dla przeciwników wprowadzenia euro, to większość przedsiębiorstw, które oczekują, że po przystąpieniu Polski do strefy euro ceny wzrosną uznała przyjęcie wspólnej waluty za korzystne z punktu widzenia własnych interesów. Zjawisko wzrostu cen miało zatem mniejsze znaczenie w porównaniu z oczekiwanymi korzyściami przebywania w strefie euro.

---

¹⁹ Na podstawie wyników ankiety rocznej AR NBP za 2006 r.

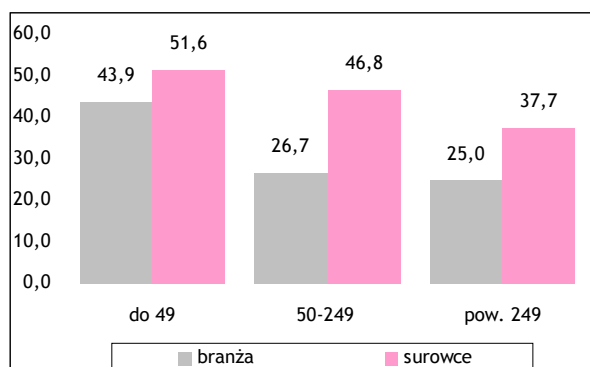
Sektor MSP wyraźnie częściej niż duże przedsiębiorstwa prognozuje, że w branży, w której działa ceny wzrosną po wejściu do strefy euro (44% firm małych zatrudniających poniżej 49 osób spodziewa się wzrostu cen, wobec 27% w firmach zatrudniających między 50 a 249 osób i 25% w firmach o zatrudnieniu powyżej 250 osób) - por. Rysunek 10. Jeśli chodzi o ceny surowców i materiałów, to różnice między obydwoma sektorami są już wyraźnie mniejsze, choć nadal sektor MSP przewiduje wzrost cen częściej niż duże przedsiębiorstwa.

Rysunek 10 Wskaźniki prognoz cen w klasach wg wielkości zatrudnienia i wg rozliczeń w euro

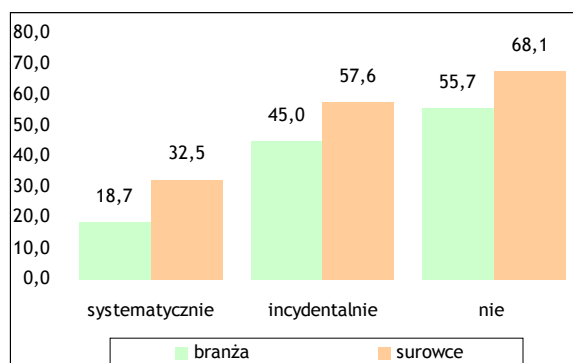
(wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym)

systematycznie, incydentalnie - firmy rozliczające się w euro systematycznie lub incydentalnie; nie - brak rozliczeń w euro

Klasyfikacja wg wielkości zatrudnienia

Klasyfikacja wg rozliczeń w euro

Spore rozbieżności w ocenach istnieją również między branżami. Zgodnie z oczekiwaniami wzrostu cen we własnej branży oczekuje najwięcej firm z sekcji „Hotele i restauracje” - 89%. Taki sam wysoki, i jednocześnie najwyższy na tle innych sekcji PKD, odsetek przedsiębiorstw z branży hotelarskiej przewiduje również zwiększenie się cen surowców, materiałów i towarów, w które branża ta się zaopatruje. Podwyżki cen we własnej branży najrzadziej przewidują przedsiębiorstwa z sekcji „Górnictwo i kopalnictwo”. W tej też sekcji wystąpił najsilniejszy rozdźwięk między prognozami cen produktów finalnych i prognozami cen surowców i materiałów - mimo często przewidywanego wzrostu cen surowców i materiałów niewiele firm z tej branży spodziewa się wystąpienia warunków do wzrostu cen na produkty własne.

Wyniki badania ujawniły duże zróżnicowanie prognoz cen między poszczególnymi klasami. Poza specyfiką branży i wielkością firmy czynnikiem silnie różnicującym wyniki był fakt posiadania rozliczeń w euro (por. Rysunek 10). Przedsiębiorstwa zaopatrujące się i sprzedające swoje produkty na rynku UE rzadziej niż firmy zorientowane wyłącznie na rynek krajowy oczekiwały, że po przyjęciu przez Polskę euro ceny wzrosną. Różnice zarysowały się zwłaszcza przy prognozach cen w branży, w której działa przedsiębiorstwo. Eksporterzy posiadający rozliczenia w euro są zatem grupą, która po wejściu Polski do strefy euro najrzadziej będzie podnosić ceny oferowanych przez siebie produktów i/lub usług. Wynikać to może z wysokiego udziału importu w kosztach eksporterów

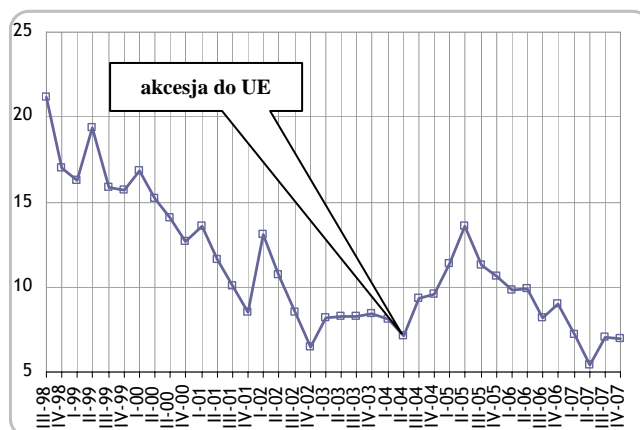
(3/4 eksporterów importuje²⁰), co z kolei uniezależnia te przedsiębiorstwa od wpływu zmian cen na rynku krajowym.

Oczekiwania przedsiębiorstw odnośnie wzrostu inflacji po wejściu do strefy euro okazały się również zróżnicowane w zależności od regionu kraju. Optymizm prognoz był niższy w województwach leżących we wschodniej części kraju, gdzie częściej przewidywano, że nastąpi wzrost dynamiki cen surowców i materiałów potrzebnych do produkcji, jak też częściej spodziewano się zwiększenia dynamiki cen w branży, w której działa przedsiębiorstwo (por. Rysunek 14). Większe obawy o wzrost inflacji mogły mieć wpływ na mniej korzystne oceny skutków wprowadzenia euro firm zlokalizowanych we wschodniej części kraju.

2.2.6. Potencjalne koszty i trudności - wzrost konkurencji

Jednym z powodów negatywnego nastawienia respondentów do wejścia przez Polskę do strefy euro są obawy o wzrost konkurencji rynkowej. Zagrożenie wzrostem konkurencji wymieniło 15% przedsiębiorstw oczekujących, że przyjęcie wspólnej waluty wpłynie na ich sytuację niekorzystnie.

Rysunek 11 Konkurencja rynkowa jako bariera rozwoju
(odsetek przedsiębiorstw w próbie deklarujących, że silna bądź rosnąca konkurencja stanowi dla nich barierę rozwoju)

Źródło: SM NBP

Zagrożenie wzrostem konkurencji wydaje się przedsiębiorcom realne. Już wejście do UE znacząco nasiliło presję konkurencyjną, o czym świadczą wyniki kwartalnych badań ankietowych SM NBP (por. Rysunek 11). Ponadto badania ankietowe AR NBP pokazują, że w latach 2005-07 przedsiębiorcy rokrocznie oceniali konkurencyjność oferowanych przez siebie produktów i/lub usług na coraz niższym poziomie. Pogorszenie ocen obserwowano zwłaszcza w sektorze MSP (por. Tabela 19). Jedną z przyczyn obniżania się konkurencyjności produktów oferowanych przez polskie przedsiębiorstwa może być niski poziom innowacyjności wytwarzanych produktów.

²⁰ Obliczenia własne na podstawie danych jednostkowych F-01/I-01 GUS, dane za III kw. 2007 r.

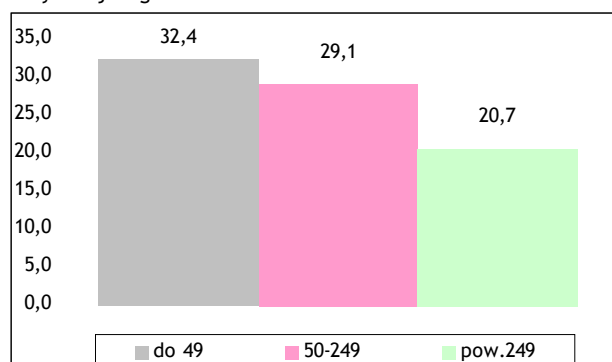
Po wejściu Polski do strefy euro wzrostu konkurencji oczekuje 50% ankietowanych firm (por. Tabela 18). Są to nieco częściej małe przedsiębiorstwa niż duże (por. Rysunek 12). Co ciekawe, wzrostu konkurencji bardziej obawiają się przedsiębiorstwa obecne już na rynku UE niż firmy działające wyłącznie na rynku krajowym. Obawy te mogą być związane z przewidywanym zwiększeniem się liczby polskich eksporterów, nieobecnych do tej pory na rynku wspólnotowym ze względu na duże ryzyko kursowe i wysokie koszty działalności eksportowej. Częściowo wyjaśniałoby to brak spójności pomiędzy oczekiwanym zwiększeniem inflacji przy jednocześnie przewidywanym wzroście presji konkurencyjnej. Z powyższych analiz wynika bowiem, że o ile wzrost inflacji spodziewany jest głównie na rynku krajowym, to wzrost konkurencji, powodujący przecież presję na spadek cen, oczekiwany jest częściej przez eksporterów, którzy po wejściu Polski do strefy euro będą zmuszeni konkurować ze zwiększoną liczbą polskich przedsiębiorstw, otwierających się na rynek UE.

Rysunek 12 Wskaźniki prognoz nasilenia konkurencji w klasyfikacji wg wielkości zatrudnienia i rozliczeń w euro

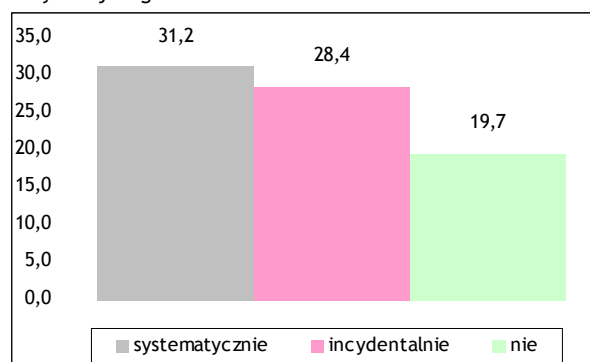
(wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym)

systematycznie, incydentalnie - firmy rozliczające się w euro systematycznie lub incydentalnie; nie - brak rozliczeń w euro

Klasyfikacja wg wielkości zatrudnienia

Klasyfikacja wg rozliczeń w euro

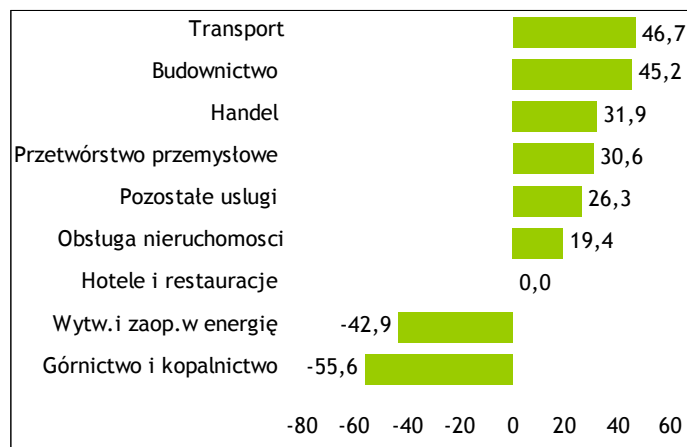
Jeśli chodzi o podział branżowy, to ze wzrostem konkurencji najczęściej liczą się firmy transportowe i budowlane (por. Rysunek 13). W budownictwie istnieją jednak spore rozbieżności w ocenie w zależności od wielkości firmy. Wzrostu konkurencji obawiają się bowiem znacznie częściej małe jednostki z tej branży. Najmniej zagrożone wzrostem konkurencji czują się przedsiębiorstwa z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę”, „Górnictwo i kopalnictwo” oraz „Hotele i restauracje”. Niemal powszechne przekonanie o wzroście cen na usługi oferowane przez branżę hotelarską staje się bardziej zrozumiałe, jeśli uwzględnimy stosunkowo niewielkie zagrożenie wzrostem konkurencji, jakie deklaruje ta sekcja.

Analiza poziomu konkurencyjności²¹ pokazała, że firmy zlokalizowane we wschodniej części kraju oceniają konkurencyjność swoich produktów i usług gorzej niż przedsiębiorstwa z zachodniej części kraju (por. Rysunek 14), przy czym bardziej zróżnicowane są oceny wśród przedsiębiorstw usługowych, nieco mniej wśród firm przemysłowych. Największe obawy o wzrost konkurencji po wejściu do strefy euro zgłaszają przedsiębiorstwa z województw: świętokrzyskiego i warmińsko-

²¹ Na podstawie wyników ankiety rocznej AR NBP za 2006 r.

mazurskiego, a następnie z kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego, a zatem firmy z centralnej i północno-wschodniej części kraju. Wzrost konkurencji najrzadziej przewidują firmy z województw: podkarpackiego i małopolskiego, a następnie firmy z województw: śląskiego, opolskiego i zachodnio-pomorskiego, a zatem z województw przygranicznych, głównie z południowych regionów kraju.

Rysunek 13 Wskaźniki prognoz nasilenia konkurencji w sekcjach PKD
(wskaźniki skonstruowane jako różnica sald między nastawieniem korzystnym i niekorzystnym)

Przedsiębiorstwa liczące się ze zwiększeniem konkurencji rynkowej częściej niż inne podmioty oczekują zwiększenia napływu BIZ. Z punktu widzenia ankietowanych przedsiębiorstw wzrost inwestycji zagranicznych może być postrzegany jako wejście na rynek nowych, silnych, rywalizujących z nimi podmiotów.

2.2.7. Potencjalne koszty i trudności - operacja wymiany złotego na euro

Ważną kwestią, z punktu widzenia nastawienia przedsiębiorstw do wprowadzenia euro, są koszty działań związanych z techniczną stroną wymiany złotego na euro. Co prawda, operacja wymiany jest zjawiskiem jednorazowym, jednak część przedsiębiorstw może obawiać się zarówno spadku zysku w roku jej realizacji, jak i komplikacji, wymagających dodatkowego nakładu pracy. Z punktu widzenia oceny możliwości przerzucenia kosztów dostosowań na ceny, warto zauważyć, że duża część tych kosztów zostanie poniesiona jeszcze przed przystąpieniem Polski do strefy euro²².

Przedsiębiorstwa zostały zapytane o 5 istotnych działań składających się na operację wymiany waluty, i były to: koszty dostosowania systemów informatycznych, koszty księgowe, koszty zmiany cen, koszty obowiązywania podwójnych cen oraz koszty przeszkolenia pracowników.

Podwójne ceny obowiązujące w okresie przejściowym okazały się dla przedsiębiorstw najpoważniejszym problemem związanym z operacją zamiany złotego na euro (por. Tabela 20).

²² Badania przeprowadzone przez Banque de France w 2002 r. ujawniły, że 96% kosztów wymiany na euro przedsiębiorstwa poniosły przed upływem 2001 r. (Attal-Toubert i inni, 2002).

Choć należy tutaj również dodać, że podany czas obowiązywania podwójnych cen (2 miesiące) był dość długi, co mogło zawyżyć oceny w przypadku, gdyby faktycznie czas ten okazał się krótszy.

Realnych trudności (tj. trudności ocenianych jako przeciętne lub poważne, z pominięciem trudności określanych jako niewielkie) wynikających z konieczności podawania podwójnych cen przez 2 miesiące oczekuje 38% firm w próbie. Najczęściej problem ten zgłaszały małe przedsiębiorstwa oraz jednostki handlowe.

W ocenach badanych przedsiębiorstw koszt związany z obowiązywaniem podwójnych cen nie jest jednak najwyższy w relacji do pozostałych analizowanych elementów operacji wprowadzenia euro (por. Tabela 21), i wyniesie średnio dla próby 0,14% ich obrotów rocznych.

Różnice w ocenie kosztów obowiązywania podwójnych cen wahały się od 0,1% obrotów w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 249 pracowników) do 0,18% w małych firmach (do 49 pracowników). Jako najwyższe koszty obowiązywania podwójnych cen skalkulowała sekcja „Hotele i restauracje” (koszty wyniósł tam 0,23% obrotów), a w drugiej kolejności handel (0,17%).

Na drugim miejscu pod względem skali problemu znalazły się działania związane z dostosowaniem systemu księgowego - 28% firm dostrzega w tej operacji realne trudności. Najczęściej takie problemy przewiduje energetyka. W ocenach badanych przedsiębiorstw koszt związany z dostosowaniem księgowości wyniesie średnio 0,21% obrotów. Różnice w ocenie kosztów wahały się od 0,15% obrotów w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 249 pracowników) do 0,25% w małych firmach (do 49 pracowników). W firmach z sekcji „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę” koszty te będą najwyższe i wyniosą 0,33% obrotów, w sekcji „Hotele i restauracje” - 0,3%.

Kolejnym ocenianym problemem było przystosowanie systemów informatycznych IT. Jako realny problem zgłosiło go 25% firm. Najczęściej były to firmy handlowe. W ocenach badanych przedsiębiorstw koszt związany z zmianą systemu IT wyniesie średnio 0,22% obrotów - będzie to tym samym najwyższy wydatek na tle 5 analizowanych działań. Różnice w ocenie kosztów wahały się od 0,17% obrotów w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 249 pracowników) do 0,24% w małych firmach (do 49 pracowników). W klasyfikacji branżowej najwyższe koszty poniosą: sekcja „Hotele i restauracje” - 0,3% obrotów i sekcja „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę” - 0,29%.

Zmiana cen (PLN/euro) będzie realnym problemem dla 23% firm w próbie. W ocenach badanych przedsiębiorstw koszt związany z tą zmianą wyniesie średnio 0,15% obrotów. Różnice w ocenie kosztów wahały się od 0,12% obrotów w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 249 pracowników) do 0,18% w małych firmach (do 49 pracowników). W sekcji „Hotele i restauracje” koszty te były relatywnie najwyższe - szacowano je na 0,31% obrotów.

Ostatnie z analizowanych działań związanych z wymianą - przeszkolenie pracowników będzie w ocenie ankietowanych najmniej kłopotliwe - 21% firm w próbie upatruje w tym realny problem. W ocenach badanych przedsiębiorstw koszt związany z przeszkoleniem wyniesie średnio 0,14%

obrotów. Różnice w ocenie kosztów wahały się od 0,12% obrotów w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 249 pracowników) do 0,16% w małych firmach (do 49 pracowników). Firmy handlowe koszty te oszacowały na 0,2% obrotów, a zatem najwyżej na tle pozostałych sekcji PKD.

Koszty operacji wymiany złotego na euro w oparciu o szacunki dokonane przez ankietowane przedsiębiorstwa, wyniosłyby w sumie 0,8% wielkości obrotów sektora przedsiębiorstw. W małych firmach (do 49 pracowników) koszty te byłyby relatywnie wyższe i wyniosłyby 0,9%, w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 249 osób) byłyby niższe - 0,6%. Szacunki te stawiają Polskę wśród krajów o relatywnie wysokich kosztach operacji wprowadzenia euro²³.

§3. WNIOSKI

Ekonomiści podkreślają, że na pełną ocenę skutków utworzenia strefy euro jest wciąż zbyt wcześnie. Tym bardziej zrozumiałe jest, że w grudniu 2007 r. wielu respondentów nie potrafiło określić kierunku wpływu wejścia Polski do strefy euro z punktu widzenia własnych interesów. Na podkreślenie zasługuje jednak fakt, że wśród przedsiębiorstw mających wyrobiony pogląd na ten temat wyraźnie przeważało nastawienie pozytywne.

Co więcej, w ocenach zjawisk ekonomicznych, tj. w prognozach koniunktury i bezpośrednich inwestycji zagranicznych, oczekiwaniach odnośnie zmian kosztów kapitału i dostępu do źródeł finansowania oraz w mniejszym stopniu w planach dotyczących sprzedaży eksportowej przeważał optymizm, tj. w każdym z wymienionych obszarów częściej spodziewano się poprawy po wejściu Polski do strefy euro niż braku pozytywnego wpływu przyjęcia euro na wymieniane zjawiska. O pozytywnym nastawieniu świadczy również przewaga firm uważających przyjęcie euro za korzystne także wśród respondentów przewidujących wzrost inflacji oraz w grupie firm spodziewających się wzrostu presji konkurencyjnej po wejściu do strefy euro, a zatem w przedsiębiorstwach liczących się z pewnymi negatywnymi następstwami, wynikającymi z przyjęcia wspólnej waluty.

Przesłanki, którymi kierowali się respondenci przy ocenie kierunku wpływu wprowadzenia euro na własną kondycję uwzględniali, jak się wydaje, przede wszystkim najłatwiej przewidywalne i mierzalne skutki o charakterze bezpośrednim, których pojawienie się powinno nastąpić praktycznie natychmiast po wprowadzeniu euro. Po stronie argumentów za wejściem do strefy euro najczęściej wymieniany był spadek ryzyka kursowego oraz rzadziej spadek kosztów transakcyjnych rozliczeń wzajemnych PLN/euro. Jako argument przeciw akcesji do strefy euro wskazywano zaś wzrost inflacji. Wynikać to może z dużej niepewności co do czasu i skali realizacji efektów długookresowych. Warto również zauważyć, że wśród argumentów przeciw wprowadzeniu euro respondenci, w tym również z sektora MSP, nie wymienili trudności i kosztów związanych z operacją

---

²³ Por. szacunki kosztów zamiany walut krajowych na euro zaczerpnięto z Suster, 2006, „The effects of euro adoption on the Slovak economy”

wprowadzenia euro²⁴. Zastępuje to na podkreślenie o tyle, że wg własnych szacunków koszty te zostały ocenione przez przedsiębiorstwa na 0,8% obrotów, a zatem relatywnie wysoko w porównaniu z szacunkami sporządzonymi przez inne kraje UE.

Poglądy na temat skutków przyjęcia euro zostały zdeterminowane ze względu na posiadanie bądź brak transakcji handlowych i finansowych, w których walutą rozliczeń jest euro. Firmy rozliczające się w euro (w większości eksporterzy i/lub importerzy) były w znaczącej większości nastawione pozytywnie do przyjęcia wspólnej waluty i rzadko nie potrafiły bądź nie były w stanie ocenić skutków przystąpienia do unii monetarnej. Z wyliczeń wynika, że w sektorze dużych przedsiębiorstw niefinansowych oszczędności wynikające z ograniczenia ryzyka kursowego i zmniejszenia kosztów transakcyjnych rozliczeń w euro wyniosłyby rocznie 5,5 mld PLN.

Przedsiębiorstwom nie posiadającym transakcji w euro najczęściej trudno było ocenić potencjalne skutki przyjęcia euro. Wśród firm, które nie rozliczały się w euro, ale miały wyrobiony pogląd na temat skutków wejścia do strefy euro, dwa razy częściej uważano je za korzystne. Przy braku rozliczeń w euro pewien wpływ na nastawienie przedsiębiorstwa miała jego wielkość - stopień poparcia rósł wraz ze wzrostem wielkości przedsiębiorstwa. Ponieważ małe przedsiębiorstwa rzadziej niż duże firmy dokonują dewizowych transakcji handlowych i/lub finansowych, można oczekiwać, że w populacji składającej się w 95% z mikroprzedsiębiorstw i małych firm większość podmiotów nie ma jeszcze wyrobionej opinii na temat skutków przyjęcia euro. Znaczenie dla oceny wpływu przyjęcia euro na sytuację przedsiębiorstwa miała też geograficzna lokalizacja firmy. Największe poparcie dla wprowadzenia euro deklarowały podmioty z regionów leżących bliżej zachodniej granicy kraju. Jednym z czynników, który wpłynął na powstanie tych różnic mógł być zróżnicowany stopień rozwoju w poszczególnych województwach, w tym m.in. wyższy poziom konkurencyjności towarów i usług oferowanych przez firmy z zachodniej części kraju. Innym powodem mogły być mniejsze obawy o wzrost inflacji przedsiębiorstw mających swoją siedzibę w zachodniej części kraju.

Potwierdzenie w wynikach ankiety znalazły oczekiwania odnośnie zwiększenia wymiany handlowej w obrębie strefy euro, wynikające z aktywizacji sektora MSP na rynkach zagranicznych. Prognozy eksportu w sektorze MSP okazały się bardziej optymistyczne niż w sektorze dużych przedsiębiorstw, ale co trzeba podkreślić dotyczyły w głównej mierze małych firm, które są już obecne na rynku wspólnotowym (posiadają rozliczenia w euro), a w znacznie mniejszym stopniu jednostek oferujących swoje produkty i zaopatrujących się wyłącznie na rynku krajowym lub poza strefą euro.

Prognozy eksportu okazały się zróżnicowane również w przekroju branżowym. Wzrost eksportu planowały najczęściej eksportujące już obecnie firmy transportowe i nieco rzadziej firmy handlowe. Natomiast sekcja „Przetwórstwo przemysłowe” wyróżniła się nieco wyższym w relacji do innych sekcji odsetkiem firm zorientowanych na rynek krajowy, które po wejściu do strefy euro skłonne by

---

²⁴ W próbie tylko jedna firma wymieniła taką przyczynę swojego niekorzystnego nastawienia do euro.

były rozpocząć działalność eksportową. Optymizm firm przetwórczych należy jednak ocenić jako umiarkowany.

Po wejściu do strefy euro mniej przedsiębiorstw zamierza zwiększać import niż eksport. Wzrost importu podobnie jak eksportu planują częściej małe przedsiębiorstwa niż duże firmy. Na umiarkowanym optymizmie prognoz importu mogło zaważyć oczekiwane pogorszenie się bardzo korzystnych obecnie warunków, jakie tworzy aprecjonujący się złoty.

Sektor MSP wykazał się niższym stopniem poparcia dla wprowadzenia euro niż duże przedsiębiorstwa. Wynikało to, po pierwsze, z mniejszego zaangażowania tej grupy w działalność eksportową i importową, tj. braku korzyści z eliminacji ryzyka kursowego i obniżenia kosztów prowadzonych transakcji dewizowych. Drugim czynnikiem była obawa o nasilenie się presji konkurencyjnej i dalsze osłabienie pozycji rynkowej małych firm, przy już obecnie niskich ocenach konkurencyjności produktów oferowanych przez tę grupę. Dodatkowym czynnikiem zmniejszającym stopień poparcia małych przedsiębiorstw dla euro była obawa o wzrost inflacji - takie obawy częściej przewidywały firmy zatrudniające poniżej 50 osób. Trzeba jednak zaznaczyć, że w grupie małych przedsiębiorstw rozliczających się w euro oceny wpływu euro na ich sytuację były nie mniej korzystne niż w dużych przedsiębiorstwach.

Sytuacja sektora MSP oglądana przez pryzmat powyższych wyników wydaje się złożona. Zastanawiać może zwłaszcza większa niż w przypadku sektora dużych przedsiębiorstw różnica w nastawieniu do przyjęcia euro oraz oczekiwaniach odnośnie skutków wejścia do strefy euro między małymi firmami eksportującymi i/lub importującymi i grupą małych firm, które działają na rynku lokalnym. Przyczyn pojawienia się tej różnicy może być wiele. Poniżej zwrócono uwagę na dwie:

- przyczyna formalna - w opracowaniu dokonano podziału na małe i duże przedsiębiorstwa ze względu na liczbę zatrudnionych osób. Uwzględnienie wielkości obrotów i kapitału (takie informacje nie były dostępne) mogłoby spowodować przegrupowanie przedsiębiorstw (zmianę klasy) i wpłynąć na uzyskane wyniki,
- przyczyna ekonomiczna - przedsiębiorstwa, które mimo niskiego kapitału, niewielkiego zatrudnienia i niewielkich obrotów funkcjonują na rynkach zagranicznych cechuje wysoka prężność i duży potencjał rozwoju. Firmy te musiały poradzić sobie z wymagającym rynkiem, skomplikowanym systemem rozliczeń i przepisów, ryzykiem kursowym i kosztami rozliczeń dewizowych. Dla małych przedsiębiorstw, tj. firm ze słabym zapleczem kadrowym i nierzadko sporymi trudnościami w dostępie do kapitału (np. ze względu na brak zabezpieczeń lub krótką historię kredytową) wymienione bariery są większe niż dla dużych firm. Wydaje się, że dla sektora MSP wejście do strefy euro i zniesienie niektórych z wymienionych barier, stanowić może silniejszy bodziec do dalszego dynamicznego rozwoju niż w przypadku dużych przedsiębiorstw.

Wśród skutków wejścia do strefy euro przedsiębiorstwa wymieniają zarówno wzrost inflacji, jak i wzrost presji konkurencyjnej. Nie jest to jednak niespójne. Wzrost cen spodziewany jest bowiem bardziej w odniesieniu do dóbr i usług krajowych, podczas gdy zwiększenia konkurencji oczekują częściej eksporterzy. Wydaje się, że grupa firm obecnych już dziś na rynkach UE może obawiać się zwiększonej konkurencji ze strony polskich przedsiębiorstw, które po wejściu do strefy euro rozpoczną działalność eksportową.

BIBLIOGRAFIA

- Angeloni I., Aucremanne L., Ciccarelli M., 2006, "Price setting and inflation persistence did EMU matter?", ECB, Working Paper Series Nr 597
- Arendas M., „The preparedness of enterprises for the euro changeover”, 2006, Narodna Banka Slovenska, BIATEC, 11/2006
- Attal-Toubert K., Belleville L.-M., Pluyaud B., 2002, "The short-term impact on prices of the euro cash changeover", Banque de France Bulletin Digest Nr 107
- Baele L., Ferrando A., Hördahl P., Krylova E., Monnet C., 2004, "Measuring financial integration in the euro area", ECB, Occasional Paper Series Nr 14
- Baldwin R., 2006, „The euro's trade effects", ECB, Working Paper Series Nr 594
- Baldwin R., Skudelny F., Taglioni D., 2005, "Trade effects of the euro. Evidence from sectoral data", ECB, Working Paper Series Nr 446
- Bartram S., Karolyi G.A., 2003, "The impact of the introduction of the euro on foreign exchange rate risk exposures", Lancaster University, Working Paper
- Borowski J., 2004, „Raport na temat korzyści i kosztów przystąpienia Polski do strefy euro”, NBP
- Bris A., Koskinen Y., Nilsson M., 2002, „The euro is good after all: corporate evidence“, Yale ICF, Working Paper Nr 02-26
- Bris A., Koskinen Y., Nilsson M., 2004, „The real effects of the euro: evidence from corporate investments”, CEPR, Discussion Paper Nr 4521
- Bun M., Klaassen F., 2002, „Has the euro increased trade?“, Tinbergen Institute Discussion Paper TI 2002-108/2
- Cappiello L., Hördahl P., Kadareja A., Manganelli S., 2006, „The impact of the euro on financial markets”, ECB, Working Paper Series Nr 598
- Cappiello L., Gérard B., Kadareja A., Manganelli S., 2006, "Financial integration of new EU member states", ECB, Working Paper Series Nr 683
- Capstaff J., Hutton J., Marshall A., 2007, „The introduction of the euro and derivative use in French firms”, Journal of International Financial Management and Accounting 18:1
- Ehrmann M., 2006, „Rational inattention, inflation developments and perceptions after the euro cash changeover”, ECB, Working Paper Series Nr 588
- European Commission, Flash Eurobarometer, 2007, „Introduction of the euro in the new member states. Analytical report”, XI 2007
- European Commission, 1990, "One Market, One Money. An evaluation of the potential benefits and costs of forming an Economic and Monetary Union", European Economy Nr 44
- Micco A., Stein E., Ordóñez G., 2003, „The currency union effect on trade: Early evidence from EMU”, Inter-American Development Bank
- Mongelli F.P., Vega J.L., 2006, „What effects is EMU having on the euro area and its member countries? An overview.”, ECB, Working Paper Series Nr 599

Nguyen H., Faff R., Marshall A., 2006, "Exchange rate exposure, foreign currency derivatives and the introduction of the euro: French evidence", *International Review of Economics and Finance* 16 (2007)

Rose A., 2000, "One money, one market: estimating the effect of common currencies on trade", *Economic Policy* 30

Rose A., 2004, "A meta-analysis of the effect of common currencies on international trade", NBER Working Paper 10373

Suster M. (red.), 2006, „The effects of euro adoption on the Slovak economy“, Narodna Banka Slovenska, BIATEC, 6/2006

ZALĄCZNIK 1

Formularz ankietowy - ankieta nt. skutków wejścia do strefy euro

<p>POLSKA PRZYSTĘPUJĄC DO UNII EUROPEJSKIEJ ZOBOWIĄZAŁA SIĘ PRZYJAĆ EURO. NARODOWY BANK POLSKI JEST OBECNIE W TRAKCIE PRAC NAD PRZYGOTOWANIEM RAPORTU NA TEMAT POTENCJALNYCH KORZYŚCI I KOSZTÓW WEJŚCIA DO STREFY EURO. W ZWIĄZKU Z TYM ZWRACAMY SIĘ DO PAŃSTWA Z UPRZEJMĄ PROŚBĄ O OCENĘ NIKTÓRYCH WAŻNYCH DLA SEKTORA PRZEDSIĘBIORSTW SKUTKÓW ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ TEGO HISTORYCZNEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA.</p>					
metryczka firmy:	liczba pracowników:		Czy firma dokonuje transakcji rozliczanych w euro (eksport, import, kredyt, inne)?:	tak tak (incydentalnie) nie	
	symbol PKD:				

1) Czy zdaniem Państwa przystąpienie Polski do strefy euro będzie korzystne dla sytuacji przedsiębiorstwa?:

a. tak,

b. nie,

c. brak opinii

2) Prosimy o zaznaczenie (x), które ze zjawisk wymienionych poniżej mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro?:

	na pewno nie wystąpi	raczej nie wystąpi	raczej wystąpi	na pewno wystąpi	trudno ocenić
1) poprawa koniunktury gospodarczej (wzrost dynamiki PKB)					
2) wzrost sprzedaży na eksport produktów/usług oferowanych przez przedsiębiorstwo					
3) wzrost importu (zaopatrzeniowego lub/i zakupów importowanych przez przedsiębiorstwo środków trwałych)					
4) napływ do Polski kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych					
5) spadek kosztów kapitału					
6) poprawa dostępu do kapitału					
7) wzrost konkurencji na rynku, na którym działa przedsiębiorstwo					
8) wzrost cen produktów/usług oferowanych przez branżę, w której działa przedsiębiorstwo					
9) wzrost cen materiałów i surowców wykorzystywanych do produkcji i/lub towarów i usług zakupywanych przez przedsiębiorstwo					

3) Prosimy podać (x), jaki jest obecnie koszt prowadzonych przez przedsiębiorstwo transakcji dewizowych (udział kosztów poniesionych w ciągu roku w relacji do rocznych obrotów przedsiębiorstwa)?:

	brak kosztów	do 0,1% obrotów	0,1-0,5%	0,5-1%	ponad 1% obrotów	trudno ocenić
1) koszty transakcyjne i administracyjne związane z wymianą dewizową PLN/euro						
2) koszty instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem dewizowym (PLN/euro) wraz z kosztami (stratami) wynikającymi z niekorzystnych dla przedsiębiorstwa zmian kursu PLN/euro						

4) Prosimy ocenić (x) skalę potencjalnych trudności związanych z dostosowaniem przedsiębiorstwa do operacji wymiany PLN na euro?: (od 0 – brak trudności do 3 – poważne trudności, -9 – trudno ocenić)

	0 😊	1	2	3 😞	? -9
1) przystosowanie systemów informatycznych					
2) dostosowanie systemów księgowych					
3) zmiana cen (PLN/euro)					
4) podwójne ceny (obowiązujące przez 2 miesiące)					
5) przeszkolenie pracowników					
6) inne trudności bezpośrednio związane z wymianą, jakie?					

5) Prosimy ocenić (x) potencjalne koszty przedsiębiorstwa związane z wymianą PLN na euro (w relacji do rocznych obrotów przedsiębiorstwa)?:

	do 0,1% obrotów	0,1-0,5%	0,5-1%	ponad 1% obrotów	trudno ocenić
1) przystosowanie systemów informatycznych					
2) dostosowanie systemów księgowych					
3) zmiana cen (PLN/euro)					
4) podwójne ceny (obowiązujące przez 2 miesiące)					
5) przeszkolenie pracowników					
6) inne koszty bezpośrednie związane z wymianą					

ZAŁĄCZNIK 2

Formularz ankietowy - AR NBP za 2006 r. - Dział F „Sposoby zabezpieczania się przedsiębiorstw przed ryzykiem kursowym”

© Copyright NBP 2007

9

Ankieta roczna dla przedsiębiorstw

DZIAŁ F. SPOSOBY ZABEZPIECZANIA SIĘ PRZEDSIĘBIORSTW PRZED RYZYKIEM KURSOWYM

F1. Czy przedsiębiorstwo stosowało w 2006 r. instrumenty zabezpieczające przed ryzykiem związanym z wahaniami kursu walutowego?	F1	
---	----	--

- A. tak
B. nie
C. nie dotyczy (przedsiębiorstwo nie dokonuje płatności w walutach obcych)

F2. Jakle derywaty stosowało przedsiębiorstwo w 2006 r. do zabezpieczania ryzyka walutowego (TAK/NIE)?

F2.1 opcja walutowa	F2.1	
F2.2 Forward	F2.2	
F2.3 CIRS	F2.3	
F2.4 inne	F2.4	
F2.5 nie dotyczy, przedsiębiorstwo nie dokonuje płatności w walutach obcych (PRAWDA/FAŁSZ)	F2.5	

F3. Czy przedsiębiorstwo starało się w 2006 r. zrównać (zbilansować) aktywa i pasywa w tych samych walutach tzn. dostosować wielkość i terminy wpływów i wypłat w tych samych walutach obcych (hedging naturalny):	F3	
--	----	--

- A. tak
B. nie
C. nie dotyczy (przedsiębiorstwo nie dokonuje płatności w walutach obcych)

F4. Jeśli firma nie korzystała w 2006 r. z instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem kursowym (wyłączając hedging naturalny), to jaka była tego główna przyczyna:	F4	
---	----	--

- A. przedsiębiorstwo ocenia ryzyko walutowe jako niskie
B. instrumenty zabezpieczające przed tym ryzykiem są zbyt drogie
C. przedsiębiorstwo nie posiada wiedzy ani doświadczenia w posługiwaniu się takim instrumentami
D. przedsiębiorstwo ma możliwość przeliczenia zmiany kursu walutowego na odbiorcę
E. nie dotyczy - przedsiębiorstwo nie dokonuje płatności w walutach obcych
F. nie dotyczy - przedsiębiorstwo stosowało/stosuje hedging naturalny, dzięki czemu eliminuje ryzyko kursowe

F5. Jakie są najważniejsze motywy zabezpieczenia ekspozycji walutowej w przedsiębiorstwie (prosimy podać nie więcej niż dwie odpowiedzi):	F5.1	
	F5.2	

- A. minimalizacja fluktuacji przychodów lub wydatków w obcej walucie
B. redukcja ryzyka dla właściciela firmy
C. minimalizacja braku płynności finansowej
D. redukcja kosztu kapitału
E. chęć osiągnięcia korzyści za różnicach stóp procentowych między krajami
F. zastosowanie nowoczesnych metod zarządzania firmą
G. inne
H. nie dotyczy (przedsiębiorstwo nie dokonuje płatności w walutach obcych)

F6. Jaka była w 2006 r. struktura walutowa (według stanu na 31.12.2006 r., prosimy podać w %, w przypadku braku danej kategorii prosimy wpisać 0):

kategoria	PLN	EUR	USD	CHF	GBP	JPY	inne
- importu (import ogółem=100%)							
- eksportu (eksport ogółem=100%)							
- kredytów walutowych (kr.walut. og.=100%)							

F7. Jaka część przychodów z eksportu w 2006 r. była zabezpieczona przed ryzykiem kursowym (prosimy podać w %, eksport ogółem =100%):	F7	
--	----	--

Z tego następującymi instrumentami (w %, eksport zabezpieczony przed ryzykiem kursowym=100%; prosimy wpisać 0, jeśli przedsiębiorstwo nie stosuje danego instrumentu):

F7.1 dostosowaniem wydatków importowych	F7.1	
F7.2 zakupem derywatów	F7.2	
F7.3 równoważeniem wpływów poprzez spłatę kredytu dewizowego	F7.3	
F7.4 innymi metodami	F7.4	
razem		100%

F8. Jaka część wydatków importowych była w 2006 r. zabezpieczona przed ryzykiem kursowym (prosimy podać w %, import ogółem =100%):	F8	
--	----	--

Z tego następującymi instrumentami (w %, import zabezpieczony przed ryzykiem kursowym=100%; prosimy wpisać 0, jeśli przedsiębiorstwo nie stosuje danego instrumentu):

F8.1 dostosowaniem wpływów z eksportu	F8.1	
F8.2 zakupem derywatów	F8.2	
F8.3 innymi metodami	F8.3	
razem		100%

F9. Która ze strategii zarządzania ryzykiem walutowym jest stosowana przez firmę?	F9	
--	----	--

- A. unikanie ryzyka – przedsiębiorstwo nie uczestniczy w międzynarodowej wymianie handlowej
- B. redukcja ryzyka – przedsiębiorstwo przenosi produkcję do kraju do którego wysyła gros swojego eksportu (wykorzystuje tamtejsze czynniki do produkcji, dokonuje płatności walutą tamtego kraju itd.)
- C. przerzucanie ryzyka na innych
- D. akceptacja ryzyka

F10. Czy z punktu widzenia przedsiębiorstwa korzystne byłoby rozliczanie wszystkich transakcji (włącznie z transakcjami krajowymi) w jednej wspólnej walucie – euro?	F10	
---	-----	--

- A. tak
- B. nie - dlaczego?
- C. brak zdania

F10.1	
-------	--

ZAŁĄCZNIK 3 ANEKS STATYSTYCZNY

Tabela 7 Nastawienie przedsiębiorstw do wejścia Polski do strefy euro (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Czy zdaniem Państwa przystąpienie Polski do strefy euro będzie korzystne dla sytuacji przedsiębiorstwa?

część A				
klasa	korzystnie	niekorzystnie	brak opinii	brak odpowiedzi
próba	50,4	6,9	34,8	7,9
klasa wg wielkości zatrudnienia	korzystnie	niekorzystnie	brak opinii	brak odpowiedzi
do 49 osób	47,8	11,6	37,6	3,1
50 - 249 osób	47,5	5,4	38,4	8,8
250 i więcej osób	56,3	2,9	28,1	12,8
w tym powyżej 1999 osób	60,8	2,2	26,3	10,7
sekcja PKD	korzystnie	niekorzystnie	brak opinii	brak odpowiedzi
górnictwo i kopalnictwo	16,7	8,3	58,3	16,7
przetwórstwo przemysłowe	61,1	5,9	23,8	9,3
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	22,9	0,0	60,4	16,7
budownictwo	37,9	8,4	48,4	5,3
handel	46,6	8,8	38,9	5,7
hotele i restauracje	33,3	7,4	51,9	7,4
transport, gospodarka magazynowa i łączność	56,9	5,6	31,9	5,6
obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z powadzeniem działalności gospodarczej	40,2	9,8	46,3	3,7
pozostałe usługi	21,4	10,7	57,1	10,7
rozliczenia w euro	korzystnie	niekorzystnie	brak opinii	brak odpowiedzi
firma systematycznie wykazuje rozliczenia w euro	76,1	3,4	18,1	2,4
firma incydentalnie wykazuje rozliczenia w euro	32,8	13,3	51,3	2,6
firma nie ma rozliczeń w euro	20,5	11,6	65,2	2,7
część B				
przemysł	korzystnie	niekorzystnie	brak opinii	brak odpowiedzi
firmy systematycznie wykazujące rozliczenia w euro	74,7	3,8	18,1	3,3
pozostałe przedsiębiorstwa z tej sekcji	23,4	8,1	45,5	23,0
wszystkie branże poza przemysłem	korzystnie	niekorzystnie	brak opinii	brak odpowiedzi
firmy systematycznie wykazujące rozliczenia w euro	78,3	2,7	18,1	0,9
pozostałe przedsiębiorstwa z tej sekcji	22,2	12,2	57,1	8,6
przedsiębiorstwa zatrudniające do 49 osób	korzystnie	niekorzystnie	brak opinii	brak odpowiedzi
firmy systematycznie wykazujące rozliczenia w euro	80,8	5,1	13,6	0,6
pozostałe przedsiębiorstwa z tej grupy	26,4	15,8	53,1	4,8
przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 49 osób	korzystnie	niekorzystnie	brak opinii	brak odpowiedzi
firmy systematycznie wykazujące rozliczenia w euro	74,2	2,7	20,0	3,2
pozostałe przedsiębiorstwa z tej grupy	19,2	6,1	52,5	22,2

Tabela 8 Oczekiwania odnośnie stanu koniunktury (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - poprawa koniunktury gospodarczej (wzrost dynamiki PKB)

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie) ²⁵
próba	3,1	17,2	37,5	8,9	25,6	7,7	39,1

Tabela 9 Oczekiwania odnośnie sprzedaży na eksport (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - wzrost sprzedaży na eksport produktów/usług oferowanych przez przedsiębiorstwo

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie)
próba	10,9	24,4	28,4	10,2	17,8	8,4	4,5
klasa wg wielkości zatrudnienia							
do 49 osób	12,4	20,2	27,6	13,3	22,7	3,8	11,2
50 - 249 osób	10,5	27,7	29,1	6,5	16,1	10,2	-3,4
250 i więcej osób	9,4	26,3	28,7	9,9	13,5	12,2	3,9
sekcja PKD							
górnictwo i kopalnictwo	8,3	33,3	25,0	0,0	16,7	16,7	-25,0
przetwórstwo przemysłowe	6,2	27,2	31,1	11,1	16,2	8,1	11,7
zatrudnienie do 49 osób	12,7	19,1	26,4	15,5	24,6	1,8	13,6
zatrudnienie pow. 49 osób	4,5	29,3	32,4	10,0	14,1	9,8	11,2
handel	11,7	19,1	29,3	11,0	21,2	7,8	13,4
zatrudnienie do 49 osób	10,5	18,2	29,3	12,7	23,2	6,1	18,8
zatrudnienie pow. 49 osób	13,7	20,6	29,4	7,8	17,7	10,8	4,1
transport, gospodarka magazynowa i łączność	13,9	22,2	34,7	8,3	13,9	6,9	8,8
zatrudnienie do 49 osób	9,1	18,2	36,4	18,2	18,2	0,0	33,3
zatrudnienie pow. 49 osób	18,0	25,6	33,3	0,0	10,3	12,8	-13,3
przedsiębiorstwa zatrudniające do 49 osób							
firma systematycznie wykazuje rozliczenia w euro	7,3	17,0	35,6	20,9	18,6	0,6	39,9
pozostałe przedsiębiorstwa z tej grupy	15,8	22,3	22,3	8,4	25,3	5,9	-10,7
przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 49 osób							
firma systematycznie wykazuje rozliczenia w euro	5,7	30,6	38,6	9,3	13,4	2,5	13,7
pozostałe przedsiębiorstwa z tej grupy	16,2	21,6	14,5	6,7	16,8	24,2	-28,1

Tabela 10 Oczekiwania odnośnie importu (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - wzrost importu (zaopatrzeniowego lub/i zakupów importowanych przez przedsiębiorstwo środków trwałych)

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie)
próba	7,7	31,9	28,1	7,3	16,8	8,3	-5,5
klasa wg wielkości zatrudnienia							
do 49 osób	9,1	25,3	32,7	8,9	19,8	4,22	9,4
50 - 249 osób	7,9	32,8	27,7	6,8	15,8	9,04	-8,3
250 i więcej osób	5,7	38,8	23,2	6,0	14,1	12,24	-20,8
sekcja PKD							
górnictwo i kopalnictwo	0,0	66,7	8,3	0,0	8,3	16,7	-77,8

²⁵ Wszystkie wskaźniki, które w nawiasie mają opis: (tak-nie) zostały policzone jako saldo odpowiedzi „na pewno tak” i „raczej tak” minus „na pewno nie” i „raczej nie”

przetwórstwo przemysłowe	5,5	35,3	28,3	6,8	17,0	7,2	-7,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	10,4	33,3	14,6	8,3	10,4	22,9	-31,3
budownictwo	10,5	33,7	22,1	5,3	21,1	7,4	-23,5
handel	7,8	25,1	32,5	9,5	17,0	8,1	12,3
hotele i restauracje	11,1	22,2	40,7	18,5	7,4	0,0	28,0
transport, gospodarka magazynowa i łączność	8,3	30,6	33,3	5,6	11,1	11,1	0,0
obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	14,6	31,7	23,2	2,4	20,7	7,3	-28,8
pozostałe usługi	7,1	25,0	25,0	14,3	17,9	10,7	10,0

Tabela 11 Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - napływ do Polski kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie)
próba	2,2	10,5	43,3	17,0	19,0	8,0	65,2
klasa wg wielkości zatrudnienia							
do 49 osób	2,9	10,9	42,2	20,9	20,0	3,1	64,2
50 - 249 osób	1,4	12,2	42,9	13,8	20,9	8,8	61,4
250 i więcej osób	2,1	8,6	44,8	15,4	16,2	13,0	69,9
sekcja PKD							
górnictwo i kopalnictwo	0,0	25,0	41,7	8,3	16,7	8,3	33,3
przetwórstwo przemysłowe	2,1	11,5	42,5	14,5	20,9	8,5	61,5
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,0	6,3	37,5	14,6	20,8	20,8	78,6
budownictwo	4,2	8,4	53,7	11,6	16,8	5,3	67,6
handel	2,5	11,7	42,4	19,1	17,7	6,7	62,6
hotele i restauracje	7,4	14,8	29,6	22,2	25,9	0,0	40,0
transport, gospodarka magazynowa i łączność	1,4	5,6	52,8	19,4	12,5	8,3	82,4
obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	0,0	9,8	46,3	22,0	15,9	6,1	75,0
pozostałe usługi	0,0	3,6	28,6	32,1	21,4	14,3	88,9
jak firma ocenia przyjęcie euro							
korzystnie	2,7	9,2	49,1	22,7	15,2	1,2	71,7
niekorzystnie	3,7	29,3	35,4	12,2	14,6	4,9	18,2

Tabela 12 Spadek kosztów kapitału (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - spadek kosztów kapitału

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie)
próba	3,5	20,6	29,2	12,5	25,8	8,3	26,7
klasa wg wielkości zatrudnienia							
do 49 osób	4,0	20,0	29,1	14,0	29,1	3,8	28,5
50 - 249 osób	4,8	20,1	28,0	10,5	28,0	8,8	21,4
250 i więcej osób	1,8	21,9	30,5	12,8	20,1	13,0	29,2

Tabela 13 Poprawa dostępu do kapitału (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - poprawa dostępu do kapitału

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie)
próba	3,6	13,6	38,5	14,9	20,6	8,8	51,1
klasa wg wielkości zatrudnienia							
do 49 osób	5,3	12,7	39,1	18,4	20,2	4,2	52,3
50 - 249 osób	3,7	12,4	37,0	11,3	26,8	8,8	50,0
250 i więcej osób	1,6	15,9	39,1	14,1	15,4	14,1	50,5

Tabela 14 Wpływ spadku oprocentowania na sytuację przedsiębiorstwa (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o ocenę wpływu następujących potencjalnych spadków i wzrostów kosztów złotych kredytów bankowych (koszty w odniesieniu do wielkości kredytu wyrażone w procentach) na aktualną sytuację przedsiębiorstwa. Zakładamy, że zmiana będzie trwała przez okres 1 roku

skala spadku oprocentowania kredytów bankowych	duży wpływ	umiarkowany wpływ	staby wpływ	trudno ocenić	brak odpowiedzi
o 0,25 pp.	1,1	7,4	59,5	14,2	17,8
o 0,5 pp.	2,2	23,7	45,4	11,1	17,7
o 1 pp.	17,9	38,6	15,7	9,7	18,1
o 2 pp.	41,0	22,9	6,3	11,8	18,1

Źródło: ankieta roczna NBP

Tabela 15 Przyczyny nie wykorzystywania kredytu bankowego (podgrupa firm nie korzystających z kredytu)

Pyt: Jeśli przedsiębiorstwo nie korzystało w 2006 r. z kredytu bankowego (lub korzystało w minimalnym zakresie), to jaka była tego główna przyczyna?

przyczyny	liczebność	udział
brak zdolności kredytowej	19	6,1
wystarczające środki własne	222	71,2
odmowa udzielenia kredytu, mimo posiadania zdolności kredytowej	4	1,3
wysokie oprocentowanie	7	2,2
niekorzystne warunki kredytowania (wyłączając wysokie oprocentowanie)	11	3,5
zasilanie przez niebankowy podmiot finansowy	25	8,0
inne przyczyny	24	7,7

Źródło: ankieta roczna NBP

Tabela 16 Inflacja - zmiany cen produktów oferowanych przez ankietowane przedsiębiorstwa (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - wzrost cen produktów/usług oferowanych przez branżę, w której działa przedsiębiorstwo

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie)
próba	3,6	23,0	35,7	17,1	13,4	7,2	33,0
klasa wg wielkości zatrudnienia							
do 49 osób	4,7	18,7	35,1	24,7	13,6	3,3	43,8
50 - 249 osób	4,0	24,3	33,3	15,5	15,8	7,1	26,8
250 i więcej osób	2,1	26,8	38,5	9,6	10,9	12,0	25,0
sekcja PKD							
górnictwo i kopalnictwo	0,0	33,3	41,7	0,0	16,7	8,3	11,1
przetwórstwo przemysłowe	4,2	25,3	34,3	14,5	14,3	7,4	24,8
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	2,1	12,5	45,8	10,4	10,4	18,8	58,8
budownictwo	2,1	16,8	44,2	19,0	10,5	7,4	53,8
handel	3,5	25,1	31,8	21,2	11,7	6,7	29,9
hotele i restauracje	3,7	0,0	37,0	51,9	3,7	3,7	92,0

transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,0	22,2	37,5	19,4	15,3	5,6	43,9
obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	4,9	26,8	42,7	9,8	12,2	3,7	24,6
pozostałe usługi	3,6	3,6	32,1	17,9	32,1	10,7	75,0
rozliczenia w euro							
firma systematycznie wykazuje rozliczenia w euro	4,4	30,4	36,7	14,1	13,1	1,3	18,7
pozostałe przedsiębiorstwa	2,8	14,9	34,6	20,4	13,7	13,7	51,2

Tabela 17 Inflacja - zmiany cen surowców, materiałów i towarów (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - wzrost cen materiałów i surowców wykorzystywanych do produkcji i/lub towarów i usług zakupywanych przez przedsiębiorstwo

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie)
próba	2,7	19,0	36,5	21,8	13,0	7,0	45,8
klasa wg wielkości zatrudnienia							
do 49 osób	4,0	15,6	34,0	27,3	16,2	2,9	51,6
50 - 249 osób	2,5	18,6	37,3	21,2	13,3	7,1	46,8
250 i więcej osób	1,3	23,4	38,8	15,9	8,9	11,7	37,7
sekcja PKD							
górnictwo i kopalnictwo	0,0	8,3	50,0	16,7	16,7	8,3	77,8
przetwórstwo przemysłowe	2,3	22,5	39,3	18,3	10,6	7,2	39,9
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	0,0	12,5	41,7	16,7	10,4	18,8	64,7
budownictwo	1,1	14,7	39,0	23,2	15,8	6,3	59,5
handel	4,2	19,8	30,4	22,3	17,0	6,4	37,3
hotele i restauracje	7,4	0,0	37,0	51,9	3,7	0,0	84,6
transport, gospodarka magazynowa i łączność	0,0	16,7	30,6	34,7	12,5	5,6	59,3
obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	4,9	17,1	37,8	24,4	12,2	3,7	47,8
pozostałe usługi	0,0	3,6	39,3	17,9	25,0	14,3	88,2
rozliczenia w euro							
firma systematycznie wykazuje rozliczenia w euro	3,4	26,4	39,3	19,1	10,7	1,1	32,5
pozostałe przedsiębiorstwa	1,9	11,1	33,5	24,7	15,4	13,3	63,6

Tabela 18 Zmiany konkurencji rynkowej (wiersze sumują się do 100%)

Pyt: Prosimy o zaznaczenie, które z wymienionych zjawisk mogą wystąpić po wejściu Polski do strefy euro - wzrost konkurencji na rynku, na którym działa przedsiębiorstwo

klasa	na pewno nie	raczej nie	raczej tak	na pewno tak	trudno ocenić	brak odpowiedzi	wskaźnik (tak-nie)
próba	5,1	23,3	31,0	19,3	14,0	7,4	27,8
klasa wg wielkości zatrudnienia							
do 49 osób	5,1	22,4	32,0	22,0	14,9	3,6	32,4
50 - 249 osób	5,7	22,6	31,9	19,5	13,0	7,3	29,1
250 i więcej osób	4,4	25,0	28,9	15,9	13,8	12,0	20,7
sekcja PKD							
górnictwo i kopalnictwo	8,3	50,0	0,0	16,7	16,7	8,3	-55,5
przetwórstwo przemysłowe	4,3	22,8	30,8	20,4	14,7	7,0	30,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	20,8	31,3	16,7	4,2	6,3	20,8	-42,8

budownictwo	1,1	20,0	32,6	23,2	14,7	8,4	45,2
zatrudnienie do 49 osób	0,0	10,8	35,1	32,4	16,2	5,4	72,4
zatrudnienie pow. 49 osób	1,7	25,9	31,0	17,2	13,8	10,3	27,3
handel	4,6	22,6	30,0	22,6	12,7	7,4	31,9
hotele i restauracje	11,1	37,0	33,3	14,8	3,7	0,0	0,0
transport, gospodarka magazynowa i łączność	2,8	19,4	43,1	18,1	11,1	5,6	46,7
obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	4,9	25,6	35,4	9,8	19,5	4,9	19,4
pozostałe usługi	3,6	21,4	25,0	17,9	21,4	10,7	26,3

Tabela 19 Oceny konkurencyjności produktów oferowanych przez respondentów (wiersze sumują się do 100%)

	najniższa ocena 0	1	2	3	4	najwyższa ocena 5
cała populacja						
2004	4,4	4,3	12,7	33,4	31,1	14,1
2005	2,3	3,5	12,3	32,1	36,9	13,1
2006	3,4	4,6	11,1	32,3	37,5	11,1
2007	2,4	4,4	12,1	34,2	39,1	7,9
sektor MSP (zatrudnienie poniżej 250 osób), sekcja „Przetwórstwo przemysłowe”	0	1	2	3	4	5
2004	1,7	6,6	15,7	36,4	27,3	12,4
2005	1,4	3,6	16,3	34,8	36,9	7,1
2006	1,6	6,5	13,5	36,8	31,9	9,7
2007	0,6	4,4	15,5	34,8	40,4	4,4
sektor MSP (zatrudnienie poniżej 250 osób), sekcja „Handel”	0	1	2	3	4	5
2004	14,3	2,0	14,3	40,8	22,5	6,1
2005	3,9	5,8	17,3	25,0	38,5	9,6
2006	7,1	4,3	18,6	28,6	38,6	2,9
2007	5,5	9,6	16,4	23,3	38,4	6,9
sektor MSP (zatrudnienie poniżej 250 osób), sekcja „Transport”	0	1	2	3	4	5
2004	0,0	11,8	11,8	17,7	41,2	17,7
2005	11,1	0,0	11,1	22,2	33,3	22,2
2006	5,0	5,0	25,0	20,0	35,0	10,0
2007	0,0	12,5	12,5	31,3	37,5	6,3

Tabela 20 Trudności z dostosowaniem się przedsiębiorstwa do operacji wymiany PLN na euro (wiersze sumują się do 100%)

klasa	brak trudności	niewielkie trudności	przeciętne trudności	poważne trudności	trudno ocenić	brak odpowiedzi
przystosowanie systemów informatycznych	26,1	29,1	16,3	8,3	13,2	7,1
zatrudnienie do 49 osób	27,6	29,8	15,3	10,2	13,8	3,3
handel	24,4	30,0	17,7	11,0	10,3	6,7
dostosowanie systemów księgowych	22,8	28,9	20,5	8,5	12,4	7,0
zatrudnienie do 49 osób	23,8	27,3	22,2	10,9	12,7	3,1
wytw. i zaopatr. w ener.el.	16,7	18,8	14,6	14,6	18,8	16,7
zmiana cen (PLN/euro)	27,4	31,2	16,0	6,9	11,2	7,2
podwójne ceny (obowiązujące przez 2 miesiące)	17,5	24,9	23,1	14,7	12,6	7,2
zatrudnienie do 49 osób	19,6	26,4	22,0	16,0	12,4	3,6
zatrudnienie pow. 49 osób	17,7	29,3	19,1	19,1	8,1	6,7

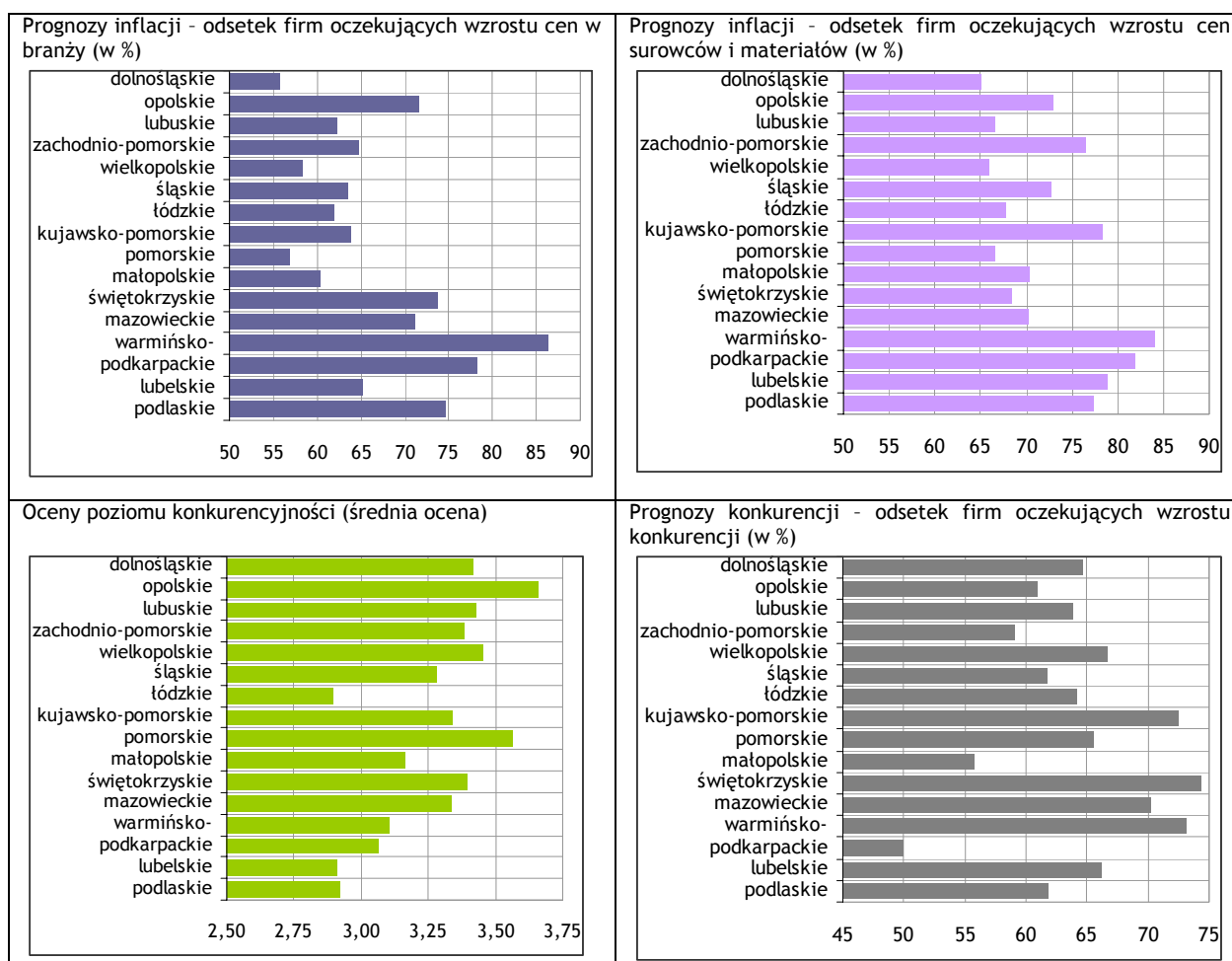

przeszkolenie pracowników	24,8	36,5	15,6	5,6	10,4	7,2
inne trudności	15,8	5,5	1,9	2,3	44,2	30,4

Tabela 21 Koszty dostosowania się przedsiębiorstw do operacji wymiany PLN na euro (wiersze sumują się do 100%)

klasa	brak kosztów	do 0,1%	0,1-0,5%	0,5-1%	ponad 1%	trudno ocenić	brak odpowiedzi
przystosowanie systemów informatycznych	12,7	30,6	15,7	5,3	4,5	23,4	7,8
zatrudnienie do 49 osób	13,6	30,2	20,4	5,6	5,8	21,8	2,7
zatrudnienie pow. 49 osób	10,3	30,7	19,8	5,7	7,1	19,1	7,4
dostosowanie systemów księgowych	12,9	31,1	14,7	6,1	3,7	23,7	7,8
zatrudnienie do 49 osób	13,1	31,6	18,4	7,6	5,6	21,1	2,7
zatrudnienie pow. 49 osób	10,4	22,9	10,4	2,1	10,4	25,0	18,8
zmiana cen (PLN/euro)	22,0	27,2	9,2	4,3	2,3	26,8	8,3
podwójne ceny (obowiązujące przez 2 miesiące)	20,2	27,6	8,8	4,8	1,5	29,0	8,1
przeszkolenie pracowników	16,3	36,9	9,2	3,7	2,4	23,7	7,9
inne trudności	10,9	14,1	4,0	1,7	1,4	50,7	17,2

Rysunek 14 Różnice w podziale wg województw - oczekiwania inflacyjne po wejściu do strefy euro oraz oceny konkurencyjności i prognozy zmian natężenia konkurencji

Źródło: ankieta roczna NBP